www.nv-online.info

№ 66 (4215)

22 жніўня 2017 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:
УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Народная Воля

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб КОЛАС

Да ўвагі!

Хто хоча набываць газету ў офісе рэдакцыі — чакаем!

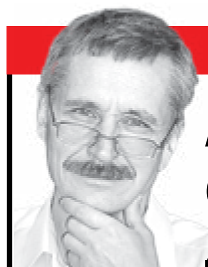
ГАЗЕТА – ЧЫТАЧЫ

Да 27 жніўня

чакаюць у паштовых аддзяленнях і спецыялізаваных пунктах "Белсаюздруку" ўсіх, хто з-за адпачынкаў і дачнага сезона часова спыніў падпіску на "Народную Волю". У Вас ёсць магчымасць з 1 верасня зноў атрымліваць любімую газету. Толькі не спазніцеся з аднаўленнем падпіскі!

Вы – з "Народнай Воляй", "Народная Воля" – з Вамі!

БЕЗ РУЖОВЫХ АКУЛЯРАЎ

Аляксандр КЛАСКОЎСКІ, спецыяльна для «Народнай Волі»

Кабякоў плануе, а Пуцін руйнуе

Беларускі ўрад разлічвае ў 2018 годзе надбавіць валавы ўнутраны прадукт на 3,4%. Такую лічбу назваў прэм'ер Андрэй Кабякоў на пасяджэнні прэзідыума Саўміна на мінулым тыдні. Што ж, гэта падобна на нейкае святло ў канцы тунэля. Але святло пакуль што прывіднае. Бо такі рост прадугледжаны мэтавым сцэнарыем, бюджэт жа будзе разлічвацца паводле іншага сцэнарыя – кансерватыўнага, з павелічэннем ВУП толькі на 1,1%. Што азначае практычна таптанне на месцы.

Зрэшты, нават болей аптымістычны сцэнарый можа радаваць хіба што на фоне рэцэсіі, у якой наша эканоміка праседзела два гады. Насамрэч і мэтавы (яшчэ віламі па вадзе пісаны) сцэнарый толькі набліжае Беларусь да сярэднесусветных тэмпаў эканамічнага росту. А нам жа трэба даганяць перадавыя краіны. Іначай кажучы, расці, як Кітай апошнія чвэрць стагоддзя. Але пра гэта нашы ўрадоўцы і не заікаюцца. Усё, спёкся "ўсходнееўрапейскі тыгр", пра якога ганарліва трубілі туэйшыя прапагандысты ў гады шалёных расійскіх датацый.

І вось тут мы падступаемся да галоўнага. Колькі б ні маракаваў пан Кабякоў з падначаленымі, Крэмль здольны ўсё перакрэсліць адным махам. І тады нават кансерватыўны сцэнарый можа пасыпацца. Паводле дадзеных Даследчага цэнтра ІПМ, у выпадку, калі Беларусь атрымае налета толькі 18 млн тон нафты (замест жаданых 23–24 млн), эканамічны рост можа скласці не болей за 0,5%.

Скажаце, раздзімаю страшылкі? Але ж, хаця толькі ўвесну Лукашэнка з Пуціным закапалі сякеру працяглай нафтагазавай вайны, Масква ўжо пляце новую інтрыгу – заганяе Беларусь у транзітную пастку. Днямі Уладзімір Пуцін даручыў звязаць аб'ёмы паставак нафты ў Беларусь з умовай, каб нашы НПЗ транспартавалі нафтапрадукты на экспарт праз расійскія парты. А гэта і далей, і даражэй (нават з улікам зніжкі, якую дае расійская чыгунка), чым праз парты краін Балтыі, як тое робіцца цяпер. У нас з прыбалтамі ўсё адшліфавана, ды і проста яны, кладучы руку на сэрца, больш пунктуальныя, чым усходнія партнёры. Акрамя ўсяго іншага, расійскія порты яшчэ і замярзаюць. У любы момант пахаладанне можа наступіць і ў адносінах па між Мінскам ды Крамлём, так што дадатковая прывязка да расійскай інфраструктуры і ў гэтым сэнсе непажаданая, не варта складаць усе яйкі ў адзін кошык.

Між тым Мінэнерга Расіі ўжо ўзялося выконваць установку Пуціна і, як паведаміў кіраўнік ведамства Аляксандр Новак, неўзабаве распрацуе прапанову аб абавязковым выкарыстанні беларускімі вытворцамі нафтапрадуктаў расійскай транспартнай інфраструктуры пры пераваліцы грузаў. Міністр дадаў, што Масква можа паставіць сёлета Беларусі і меней за 24 млн тон нафты (на такі аб'ём бакі дамовіліся пасля красавіцкага замірэння Лукашэнкі з Пуціным).

А гэта ўжо можна расцэньваць як мяккі (пакуль што) шантаж. Якім можа быць прымус да ўмоў Масквы, мы памятаем на прыкладзе мінулага года, калі былі рэзка зменшаны пастаўкі нафты і беларускія НПЗ селі на мель.

Ёсць і яшчэ адзін чыннік, здольны пахаваць аптымістычныя планы беларускага ўрада. Нават калі да чарговай нафтавай вайны ў блізкай перспектыве не дойдзе, наша эканоміка пацярпіць ад новых амерыканскіх санкцый супраць пуцінскага рэжыму. Яны вельмі сур'ёзныя, доўгатэрміновыя і разлічаны, калі казаць наўпрост, на вымотванне Расіі. А паколькі наша эканоміка з расійскай знітавана надта шчыльна, то рыкашэтам атрымаем і мы.

Вы спытаеце: чаму Пуцін заганяе Лукашэнку ў транзітную пастку? Тут некалькі чыннікаў. Па-першае, ідэю відавочна падкінулі лабісты: расійская чыгунка, партавікі за кошт выкручвання рук беларускаму партнёру хочуць кампенсаваць падзенне сваіх даходаў. Па-другое, дзейнічае логіка супрацьстаяння Масквы з Захадам: маўляў, няма чаго карміць грашыма ад транзіту гэтых чортавых прыбалтаў. Па-трэцяе, Крэмль такім чынам хоча мацней прывязаць Беларусь да сябе.

Мінск жа, насупраць, зацікаўлены ўмацаваць адносіны з Еўрасаюзам. Беларуская нафтавая кампанія імкнецца прадаваць болей бензіну ды саляркі ў суседніх краінах, каб зменшыць лагістычныя выдаткі. Расійская схема пашырэння экспарту праз далёкія парты ў гэту стратэгію БНК не ўпісваецца.

Акрамя ўсяго іншага, ідэя Пуціна звязаць у пакет пастаўкі нафты з умовамі транзіту беларускіх нафтапрадуктаў супярэчыць канцэпцыі вольнага перамяшчэння тавараў, паслуг, капіталаў і працоўнай сілы ў ЕАЭС. Пры тым што ідэю ЕАЭС прасоўваў асабіста Пуцін. Як бачым, у выніку свая кашуля аказваецца Крамлю бліжэйшай да цела, а прыгожыя дэкларацыі пра інтэграцыйныя вольнасці адсоўваюцца ўбок. І пачынае працаваць права мацнейшага.

Так што беларускаму начальству давядзецца зноў трымаць бой, расплачвацца за папярэднія гульні ў "братнюю інтэграцыю". Не можа быць раўнапраўнай інтэграцыі з імперыяй, яна зноў і зноў будзе ашчэрваць іклы.

(Працяг тэмы на 2-й стар.)

В НОМЕР!

В Минске встретились представители Трампа и Путина по Украине

Вчера в белорусской столице в закрытом от прессы режиме прошла встреча спецпредставителей по Украине президентов США и России Курта Волкера и Владислава Суркова. Об этом сообщило Министерство иностранных дел Беларуси в «Твиттере».

Курт Волкер.
Кадр: YouTube

После встречи не был предусмотрен подход к прессе.

Для Курта Волкера это первая встреча с Сурковым. Ранее с российским переговорщиком общалась помощник госсекретаря США Виктория Нуланд.

Курт Волкер является ведущим американским экспертом в сфере международных отношений и национальной безопасности, а также по делам Европы и Евразии. Как сообщало ВВС после его назначения на должность спецпредставителя по Украине 7 июля, Волкер имеет репутацию «ястреба». В своих показаниях на слушаниях Комитета по международным отношениям Сената 7 апреля 2017 года он призвал администрацию Дональда Трампа противодействовать вызовам со стороны России.

Владислав Сурков на переговорах «нормандской четверки» в Минске.
Фото: Вадим Замировский, TUT.BY

Владислав Сурков – давний помощник и советник президента России Владимира Путина. До 2012 года курировал внутреннюю политику Кремля, позже занялся внешней, в частности – ситуацией в Абхазии и Южной Осетии. С началом конфликта в Украине он представлял позицию Москвы и по этой теме. Участвовал Сурков и в переговорах Нормандской четверки в Минске в феврале 2015 года, когда и были подписаны Минские соглашения.

МЕДСПРАВКА

Консультируют онкологи...

23 и 24 августа в Беларуси пройдет акция «Профилактика меланомы и рака кожи», в ходе которой белорусы смогут дополнительно бесплатно проконсультироваться по поводу меланомы и рака кожи.

На официальном сайте Министерства здравоохранения указано, где и когда будут проходить консультации:

Название учреждения	Дата проведения акции	Место проведения	Время приема
РНПЦ ОМР им.Н.Н.Александрова Минский р-н, аг.Лесной	24.08.2017	Консультативная поликлиника, каб.№217	10.00–14.00
Минский городской клинический ОД г.Минск, пр.Независимости, 64	24.08.2017	каб. №117; каб. №121 + все центральные поликлиники города в каб.онколога	9.00–14.00
Брестский областной ОД г.Брест, ул.Медицинская, 6	23–24.08.2017	каб. №316 + все ЦРБ, кабинеты онколога, кожвендиспансер	8.00–20.00
Витебский областной клинический ОД г.Витебск, ул.П.Бровки, 33	23–24.08.2017	каб. №23 + все ЦРБ, ЦГБ, клинические больницы, кожвендиспансер	8.00–17.00
Гомельский областной клинический ОД г.Гомель, ул.Медицинская, 2	24.08.2017	каб. №20 + все поликлиники города	8.00–16.00
Могилевский областной ОД г.Могилев, ул.Акад.Павлова, 2а	23–24.08.2017	каб.№212 + все поликлиники, кабинеты онкологов	10.00–13.00
Гродненский областной ОД г.Гродно, бульвар Ленинского комсомола, 52	23–24.08.2017	каб. №23 онкодиспансерного отделения + все ЦРБ, кабинеты онколога	**23.08.2017** 9.00–13.00; **24.08.2017** 14.00–16.00

ЧУЛІ?

«Белсат» знікне з тэлеэкрана?

Кіраўнік польскага тэлебачання TVP Яцэк Курскі напісаў кіраўніку МЗС Польшчы Вітальду Вашчыкоўскаму, што вяшчанне тэлеканала «Белсат» можа быць ліквідавана, калі знешнепалітычнае ведамства не адновіць яго падтрымку.

Паводле інфармацыі газеты «Dziennik. Gazeta Prawna», кіраўнік TVP сцвярджае, што *«бачыць неабходнасць у існаванні»* тэлеканала для Беларусі, але польскае тэлебачанне *«не справіцца фінансаваць яго самастойна»*.

«Гэта не ўльтыматум, а спроба выратаваць гэты тэлеканал», – адзначыў Курскі.

Супрацоўніцтва МЗС з TVP у дзейнасці «Белсата» заканчваецца 31 снежня, бо міністэрства адмаўляецца фінансаваць тэлеканал паводле дамовы, якая існуе з 2007 года.

«Я не хачу быць кіраўніком, пры якім спыніць існаванне «Белсат», але трансляцыя канала для гледачоў за мяжой не з'яўляецца статутнай дзейнасцю TVP. Мы рабілі гэта паводле дамовы з МЗС. Таму я звярнуўся да міністра Вашчыкоўскага з пытаннем, ён не перадумаў», – дадаў Курскі.

МЗС Польшчы пакуль не адказала на ліст Курскага. У прэс-службе міністэрства заявілі, што інфармацыя з'явіцца «пасля падрыхтоўкі і адпраўкі адказу генеральнаму дырэктару TVP», праца над якім вядзецца.

Спадарожнікавы беларускамоўны тэлеканал «Белсат» вяшчае на Беларусь з 10 снежня 2007 года. Ён створаны як структурнае падраздзяленне Польскага тэлебачання, рэдакцыя «Белсата» знаходзіцца ў Варшаве.

У канцы мінулага года стала вядома, што МЗС Польшчы скарачае фінансаванне тэлеканала.

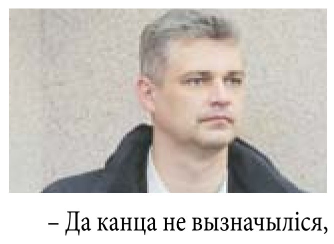
БелаПАН.

БЛІЦ

У развітых краінах мясцовае самакіраванне ажыццяўляецца ў першую чаргу праз дэпутацкі корпус ніжняга ўзроўню, грамадзянскую супольнасць. Да гэтага павінны імкнуцца і мы, беларусы. Першая прыступка – гэта абранне ў сельскія, раённыя, гарадскія і абласныя Саветы найбольш актыўных, найбольш свядомых і прафесійна падрыхтаваных асоб. Звярнуўшыся да шэрагу лідараў палітычных партый, грамадскіх арганізацый, «Народная Воля» задала ўсім ім адно і тое ж пытанне:

«Вы ўжо вызначыліся з тым, каго будзеце вылучаць кандыдатамі ў мясцовыя Саветы?»

Юрась ГУБАРЭВІЧ, старшыня руху «За свабоду»:

– Да канца не вызначыліся, пакуль разглядаем розныя варыянты. Адно вядома: людзі гатовы актыўна ўдзельнічаць у кампаніі, ужо ёсць добрая каманда, якая пачынае папярэднюю працу. У любым выпадку кандыдаты будуць, хаця пра іх і рана казаць.

Магу сказаць, што мы вырашылі браць не колькасцю, а якасцю, а таму сёння вядзём гаворку прыкладна пра 30 чалавек па ўсёй Беларусі, якія возьмуць удзел у мясцовых выбарах. Нешта больш канкрэтнае стане вядома ў першай палове восені.

Валерый УХНАЛЁЎ, намеснік старшыні Беларускай партыі левых «Справядлівы свет»:

– Маем папярэднія спісы кандыдатаў, але канкрэтна абмяркоўваць наш удзел у выбарах збіраемся ў кастрычніку. Плануем вылучыць кандыдатамі каля 100 сябраў нашай партыі.

Анатоль ЛЯБЕДЗЬКА, лідар Аб'яднанай грамадзянскай партыі:

– Зараз вядзём навучанне кандыдатаў, адбор. І ўжо дакладна прынялі рашэнне, што не будзем ганяцца за колькасным складам.

Няхай гэта будзе адзін чалавек у рэгіёне, але той, на якога ўлады могуць аказаць мінімум ціску і які не перадумае ў апошні момант на конт удзелу ў кампаніі.

Увогуле, у фармаце праваццэнтрысцкай кааліцыі можа быць 200–300 выбарчых акруг, на якіх мы будзем працаваць. Гэта азначае, што наша партыя можа вылучыць на выбары 70–100 чалавек. Зараз у нас прайшлі навучанне ўжо 40 чалавек, імкнёмся, каб гэта былі годныя кандыдаты, якія ведалі б, навошта яны ідуць на выбары і з якім пасланнем.

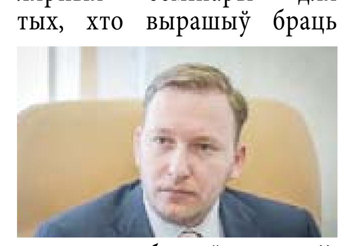
Юрась БЕЛЕНЬКІ, намеснік старшыні Кансерватыўна-Хрысціянскай Партыі – БНФ:

– У нас цвёрдае перакананне, што празрыстых выбараў у краіне няма, а таму ніякіх кандыдатаў на чарговы фарс вылучаць не збіраемся.

Андрэй ДЗМІТРЫЕЎ, сустаршыня рэспубліканскага грамадска-даследчага аб'яднання «Гавары праўду!»:

– З часткай кандыдатур ужо вызначыліся, але пра канчатковыя лічбы нічога сказаць не магу. Зараз мы праводзім рэгулярныя семінары для тых, хто вырашыў браць

удзел у выбарчай кампаніі. Распрацавалі спецыяльную інструкцыю для чалавека, які хоча стаць кандыдатам.

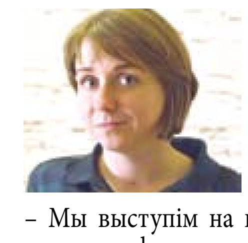
На сёння 70 чалавек ужо вызначыліся, што яны пойдуць на выбары дакладна, але хапае і такіх, якія пакуль вагаюцца, заахвочваем шмат новых людзей паспрабаваць свае сілы ў выбарчай кампаніі. Тым не менш 100 кандыдатаў ад "Гавары праўду!" – гэта, лічу, той мінімум, які будзе. Але верагодна, што іх назбіраецца значна больш.

Павел СЕВЯРЫНЕЦ, сустаршыня аргкамітэта па стварэнні партыі «Беларуская Хрысціянская Дэмакратыя»:

– Выбараў у Беларусі няма, таму няма і рашэння аб нейкім удзеле ў бліжэйшай выбарчай кампаніі. Магчыма, некаторыя нашы сябры будуць удзельнічаць у кампаніі, але не ў выбарах. Гэта значыць, што яны паспрабуюць у гэты час рэалізаваць свае мясцовыя ініцыятывы, хаця многія прытрымліваюцца тактыкі поўнай адмовы ад удзелу ў выбарах.

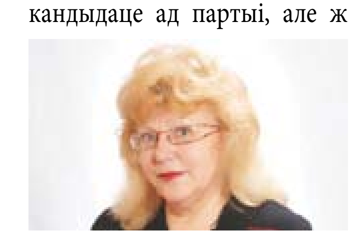
Анастасія ДАРАФЕЕВА, кіраўнік Беларускай партыі «Зялёныя»:

– Мы выступім на выбарах малым фронтам – ад партыі вылучым 5–7 чалавек.

Ірына ВЕШТАРД, старшыня Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада):

– З пачатку гэтага года абмяркоўваем наш удзел у мясцовых выбарах. Спіс кандыдатаў ёсць, але яшчэ не канчатковы. Няхай спрабуюць людзі, вучацца. Натуральна, хацелася б, каб у кожнай акрузе было па адным кандыдаце ад партыі, але ж

мы рэальна ацэньваем свае магчымасці. Сёння ў нашым спісе каля 60 кандыдатаў, але не факт, што яны ў апошні момант не пакінуць выбарчую дыстанцыю.

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

Народная Воля http://www.nv-online.info 22 ЖНІЎНЯ 2017 г.

НЕЗАШОРАНЫМ ВОКАМ

Лявон БАРШЧЭЎСКІ,
педагог,
кандыдат філалагічных навук

Рыхтуюць глебу?

Не мною першым было сказана, што беларусы як дзяржаўная нацыя ўзніклі на падмурку нашай літаратуры. Яшчэ ў XVI стагоддзі Мікола Гусоўскі ў напісанай на распаўсюджанай тады лаціне "Песні пра зубра" расказаў свету аб прыгажосці свайго роднага краю, аб неабходнасці еўрапейцам разам бараніць хрысціянскія каштоўнасці, а Францішак Скарына падарыў свайму краю чаканую кнігу – чацвёртую ў свеце друкаваны пераклад на зразумелую свайму народу мову. У XIX стагоддзі Адам Міцкевіч, Ян Чачот, Ян Баршчэўскі раскрылі таямніцы ліцвінскай і беларускай душы, а Кастусь Каліноўскі і Францішак Багушэвіч паказалі шлях да аб'яднання беларусаў праз родную мову. Іх падтрымалі і вывелі нацыянальную літаратуру на новы ўзровень нашы класікі – Купала, Колас, Багдановіч, Гарэцкі, Гарун. Усе названыя творцы актыўна чэрпалі натхненне, арсенал літаратурных прыёмаў, гуманістычны, заснаваны на хрысціянскіх каштоўнасцях погляд на жыццё найперш з агульнаеўрапейскай літаратуры і культуры. Гэта знайшло свой працяг у творчасці новых пакаленняў волатаў нашай літаратуры – Ларысы Геніюш, Максіма Танка, Янкі Брыля, Васіля Быкава, Ніла Гілевіча, Рыгора Барадуліна, Міхася Стральцова, Віктара Казько, Вольгі Іпатавай, Уладзіміра Някляева, Алеся Разанава, Уладзіміра Арлова, Анатоля Сыса, шмат каго з таленавітых маладзейшых творцаў.

Калі ў 1994 годзе творчы калектыў на чале з акадэмікам Акадэміі педагагічных навук, доктарам філалагічных навук светлай памяці Міхасём Лазаруком распрацаваў канцэпцыю выкладання школьнага курса беларускай літаратуры ў непарыўнай сувязі з літаратурай сусветнай, падрыхтаваў адпаведныя праграмы, вучэбныя дапаможнікі, здавалася, што паварот назад, да нецікавага, правінцыяльнага, заідэалагізаванага савецкага падыходу ўжо не будзе. Нават радыкальныя ўварванні (выдаленне з праграм згадак пра несавецкіх беларускіх пісьменнікаў, што тварылі пасля 1917 г.), праведзеныя ў падачы тагачаснага віцэ-прэм'ера, палкоўніка ідэалагічнай службы Уладзіміра Замяталіна, толькі часткова парушылі змест беларускай літаратурнай адукацыі. Тады побач з нашымі класікамі школьнікі па-ранейшаму знаёміліся з творамі Гамера і Эсхіла, Вергілія і Омара Хаяма, Дантэ і Петраркі, Шэкспіра і Гётэ, Байрана і Бальзака, Шаўчэнкі і Лесі Украінкі, Верлена і Рыльке, Фолкнера і Томаса Мана, Хемінгуэя і Маркеса (усіх пералічыць няма магчымасці). Творы вывучаліся школьнікамі, гімназістамі, ліцэістамі ў выдатных перакладах на беларускую мову Янкі Купалы і Максіма Багдановіча, Юльяна Дрэйзіна і Юркі Гаўрука, Уладзіміра Дубоўкі і Язэпа Семяжона, Янкі Брыля і Карласа Шэрмана, Васіля Сёмухі і Рыгора Барадуліна...

Першая радыкальная аперацыя па вынішчэнні гуманістычнага зместу школьных праграм па літаратуры была зроблена ў 2008 г. з ініцыятывы міністра-камуніста Ігара Карпенкі. Але не толькі гэта. Усё гэта зроблена пры згодзе (дый з непасрэдным удзелам) колішняга вялікага беларуса і дэмакрата, а цяпер дырэктара акадэмічнага Інстытута літаратуры, актыўнага дзеяча праўрадавага Саюза пісьменнікаў Беларусі Івана Саверчанкі. Менш за год таму на прэзентацыі новых тамоў серыі "Беларускі кнігазбор" Саверчанка сам публічна пацвердзіў гэты факт, [illegible]

Возьмем, да прыкладу, новую праграму для 9-га класа. Што там не проста кідаецца, а б'е ў вочы?

1.Выразная антыеўрапейская скіраванасць: вынішчаны ўсе згадкі пра антычныя рысы ў праграмах [illegible] раздзела беларускай і агульнаеўрапейскай літаратур. Выкінута нават агульная тэма, у якой настаўнікі павінны былі расказваць пра антычных творцаў: Гамера, Эсхіла, Вергілія, пра антычную міфалогію. Нешта еўрапейскае – у скажоным і прэпараваным выглядзе – цяпер дазваляецца згадваць толькі ў курсе рускай літаратуры. З праграмы па беларускай літаратуры выдалена згадка пра нацыянальную літаратурную палеміку 1913 года наконт патрэбы [illegible] развіцця беларускай літаратуры ў еўрапейскім кірунку.

2.Выразная атэістычная і антыхрысціянская скіраванасць новай праграмы. З яе выкінуты згадкі пра Біблію, пра багатую рэлігійна-палемічную літаратуру. Пра Кірыла Тураўскага, Сымона Будна ды Васіля Цяпінскага пакінуты фактычна агульныя фразы (іх творы ўжо вывучацца не будуць). [illegible]

3.Антыўкраінская скіраванасць: выкінута «Энеіда навыварат», а разам з ёй, згадкі пра «Энеіду» Катляроўскага (дарэчы, выдатна перакладзеную нашым класікам Аркадзем Куляшовым) і яе ролю ў станаўленні нацыянальнай самасвядомасці нашых суседзяў-украінцаў. Цалкам (упершыню за многія гады!) з праграмы абавязковага вывучэння акурат прыбраны творы Тараса Шаўчэнкі!

4.З новай праграмы выдалена ўсё, што хоць як можа «пакрыўдзіць» расійскіх радыкалаў-імперцаў: апавяданне Яна Баршчэўскага «Белая Сарока» (дзе выведзены алегарычны вобраз злачыннай двайнасці Кацярыны II на беларускіх землях), [illegible]

5.Са спісу літаратуры для азнаямлення, самастойнага і дадатковага чытання выдалена 90% варыянтаў твораў, [illegible]

Вось жа, на нашых вачах фактычна робіцца чарговае злачынства. Літаратурныя і міністэрскія чыноўнікі ўзялі курс на поўную маргіналізацыю беларускай літаратуры. [illegible] у рускай (дзе ўсё-такі засталіся Пушкін і Лермантаў, Гогаль і Талстой, Тургенеў і Дастаеўскі, Блок і Ахматава, Платонаў і Булгакаў, Пастарнак і Салжаніцын, [illegible]). На мой погляд, гэта зусім не выпадковасць. Лагічна гэта можна растлумачыць толькі ў святле актыўнай падрыхтоўкі глебы для канчатковага далучэння Беларусі да ўсходняй імперыі.

РЭЗАНАНС

Пуцін у чарговы раз прымушае беларусаў скакаць пад яго дудку

ПАЗІЦЫЯ

Беларусь не збіраецца мяняць маршрут транспарціроўкі нафты

Выконваючы абавязкі генеральнага дырэктара Беларускай нафтавай кампаніі **Сяргей Грыб** заявіў, што Беларусь не збіраецца мяняць маршрут транспарціроўкі нафтапрадуктаў у Еўропу з прыбалтыйскага накірунку на расійскі.

"Так, сапраўды, кіраўніцтва ААТ "РЖД" прадаставіла да канца 2018 года 50-працэнтную зніжку на перавозку беларускага мазуту, дызельнага паліва і бензіну ў напрамку партовых станцый Кастрычніцкай чыгункі, – адзначыў Грыб у каментарыі БЕЛТА. – *Аднак нават з улікам прадстаўленай РЖД зніжкі чыгуначныя тарыфы ў іншых накірунках ніжэй у параўнанні з расійскім накірункам... Не заўсёды ўдавалася знайсці кампраміснае рашэнне з аператарамі расійскіх тэрміналаў па гарантыі захавання якасці беларускіх нафтапрадуктаў пасля пераваткі".*

ТЫМ ЧАСАМ

Імпарт нафты скараціўся

У студзені–чэрвені Беларусь імпартавала 9,1 млн тон нафты, сведчаць афіцыйныя статзвесткі.

Выдаткі на набыццё нафты склалі амаль 2,5 млрд долараў. У параўнанні з першай паловай мінулага года імпарт нафты ў фізічным выражэнні скараціўся на 21,1%, або на 2,4 млн тон.

Як паведамлялася раней, зніжэнне імпарту нафты абумоўлена тым, што да красавіка 2017 года Расія з-за спрэчкі ў газавай сферы абмяжоўвала аб'ёмы вуглевадароднай сыравіны, якая пастаўляецца Беларусі.

Пры гэтым уся нафта, што паступіла ў Беларусь у студзені–чэрвені 2017 года, была расійскай, сведчаць афіцыйныя статзвесткі.

ПОГЛЯД АНАЛІТЫКА

За прэферэнцыямі – пэўныя патрабаванні

– Ці можа Расія прымусіць Беларусь нярыначным спосабам пераключыцца на выкарыстанне расійскіх партоў? – запыталіся мы ў аналітыка BISS, палітолага **Аляксандра Аўтушкі-Сікорскага.**

– Усё залежыць ад таго, што разумець пад "нярыначным спосабам". Расія можа ўпісаць у пратакол аб умовах паставак нафты на Беларусь абавязацельства пастаўляць нафтапрадукты праз расійскія парты.

– І Беларусь будзе абавязана выканаць такую ўмову? Гэта ўжо нейкі сілавы ціск атрымліваецца...

– Гэта не сілавы ціск. У нас ёсць прэферэнцыі атрымліваць расійскую нафту бяспошлінна, гэта значыць па цане ніжэй за рынкавую. Пры такіх умовах Расія можа ўвязваць прэферэнцыі з вылучэннем пэўных патрабаванняў да беларускага боку. І яны ўжо ёсць. Напрыклад, мы абавязаны пастаўляць на расійскі рынак (менш выгадны для нас, чым еўрапейскі) пэўную колькасць аўтамабільнага паліва.

Іншыя краіны не купляюць нафту на такіх жа ўмовах, але ім пастаўшчыкі і не даюць цэнавых прэферэнцый.

– Як вы думаеце, Расія вылучыць нам нейкія ўмовы па транспарціроўцы нафтапрадуктаў?

– Не выключаю такога варыянта. Магчыма, што ў першай рэдакцыі будзе абавязацельства пастаўляць пэўны аб'ём нафтапрадуктаў праз расійскія парты.

ЗДАРОВЫ СЭНС

Таццяна МАНЁНАК: «Гэта чыстая палітыка»

Эканамічны аглядальнік Таццяна Манёнак мае іншы погляд на гэтую сітуацыю.

– Мне абсалютна незразумелы заўвагі некаторых экспертаў, што паколькі нафту ў Расіі мы купляем без пошліны, значыць, павінны чымсьці ахвяраваць, – кажа Таццяна Манёнак. – Не трэба забываць, што мы – Саюзная дзяржава, і менавіта на гэтых правах Расія прадае нам нафту без пошліны. Калі Беларусь выйдзе з Саюзнай дзяржавы альбо Расія нас адтуль выпіхне, тады так, Беларусь, як і любая іншая краіна, павінна будзе купляць усю прадукцыю ў РФ з пошлінай, па рынкавых цэнах.

У патрабаванні прывязаць пастаўкі расійскай нафты на беларускія НПЗ да транспарціроўкі беларускіх нафтапрадуктаў праз расійскія парты адсутнічае ўсялякая эканамічная логіка. Гэта чыстая палітыка! Але, безумоўна, непрадказальна, як павядзе сябе расійскі бок і наколькі жорстка можа паўстаць гэтае пытанне.

У любым выпадку я ўпэўнена, што беларускі бок будзе ўзважваць усе адмоўныя і станоўчыя моманты. Ці ёсць эканамічная выгада ад таго, што частку нафтапрадуктаў нам прыйдзецца адправіць праз расійскія парты.

– А калі расіяне пастаўяць ультыматум: напрыклад, 5 мільёнаў тон нафтапрадуктаў вы пастаўляеце праз парты Калінінграда і Пецярбурга альбо не даатрымліваеце такую ж колькасць нафты...

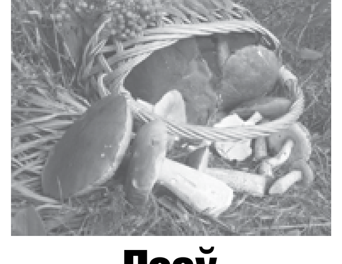
– Думаю, беларускі бок будзе лічыць грошы вельмі ўважліва. Хаця мне хочацца верыць, што да гэтага не дойдзе. Гэта ўжо дыктат! А на якой падставе Беларусь павінна падпарадкавацца і прытрымлівацца расійскіх указанняў? Нафтапрадукты – гэта ўжо беларуская прадукцыя!

Я так мяркую: торг гэты няпросты. Але вопыт барацьбы ў нас ёсць. Памятаеце, колькі мы змагаліся за газ! І адступаць нельга. Сёння расіяне абмяжуюць нас у выкарыстанні балтыйскіх партоў, а заўтра забароняць пастаўляць нафтапрадукты ва Украіну (а гэта адзін з нашых галоўных рынкаў збыту нафтапрадуктаў)?!.

Усё ж такі будзем спадзявацца, што здаровы камерцыйны сэнс пераможа.

Падборку падрыхтавала Марыя ЭЙСМАНТ.

НУ І НУ!

Паеў грыбочкаў...

Беларускія хірургі паспяхова выканалі трансплантацыю печані пасля найцяжэйшага атручвання грыбамі.

Экстранная перасадка печані была праведзена 31-гадоваму жыхару Старобіна Салігорскага раёна, бацьку двух дзяцей, які атруціўся бледнай паганкай. Донарская печань была знойдзена і перасаджана менш чым за суткі.

Паводле слоў пацыента Сяргея, ён разам з жонкай збіраў грыбы не ўпершыню і ўмеў адрозніваць іх. У той дзень высакародных грыбоў у лесе не знайшлі, затое пабачылі паляну сыраежак. Разам з імі выпадкова прыхапілі бледную паганку. Сяргей прызнаўся: пра тое, што на паляне сярод сыраежак можа быць атрутны грыб, нават не падумаў. Напэўна, проста страціў пільнасць. Дома грыбы прыгатавалі і з'елі а восьмай вечара. Затым уся сям'я лягла спаць. Сярод ночы муж і жонка прачнуліся ад ванітаў і дыярэі. Калі зразумелі, што менавіта стала прычынай пагаршэння стану, неадкладна выклікалі "хуткую дапамогу".

Пацыентаў шпіталізавалі ў раённую бальніцу Салігорска. Адтуль перавялі ў таксікалагічнае аддзяленне Гарадской клінічнай бальніцы хуткай меддапамогі Мінска. Для кансультацыі былі выкліканы спецыялісты РНПЦ трансплантацыі органаў і тканак.

Медык, ацаніўшы шанцы мужчыны на выздараўленне, канстатаваў, што адзіны спосаб выратаваць яго жыццё – выканаць трансплантацыю печані.

Паводле слоў кіраўніка Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтра трансплантацыі органаў і тканак **Алега Румо,** у той жа дзень бліжэй да вечара пацыента перавялі ў РНПЦ, а раніцай пачалася аперацыя.

ОСОБЫЙ ВЗГЛЯД

Бороться с коррупцией, разрешив взятки

Кто такие «салатодатели»?

Антикоррупционная коалиция демократических сил... Оказывается, есть и такое общественное объединение. Сформировалось оно вокруг «Антикоррупционной платформы» – документа, который разработала Объединенная гражданская партия. Положения платформы поддержали 11 субъектов – от Белорусской партии «Зеленые» до Партии свободы и прогресса. Было решено, что каждая политическая сила действует в рамках своих компетенций, но под общим знаменем борьбы со взяточничеством. Например, Международный центр гражданских инициатив «Наш Дом» принял решение создать публичную и открытую базу всех должностных лиц Беларуси и лиц, к ним приравненных, – chinovniki.info. Дополнить ее может каждый житель Беларуси. Далеко не обязательно, что каждый из упомянутых чиновников нечист на руку, но пользователи сайта могут оценить работу представителей госаппарата.

При этом основополагающая проблема в борьбе с коррупцией в Беларуси, по мнению Ольги Карач, не столько в самих коррупционерах, сколько в том, что *«часто под «коррупцией» разные люди, организации и даже государства понимают совсем разное»*. В этом политик убедилась во время поездки для обмена опытом в Швецию.

«Нам рассказывали про большое расследование факта коррупции, когда человек, которому было нужно определенное решение, во время встречи оплатил салат за того человека, от которого это решение зависело, – вспоминает Ольга. – *С одной стороны, салат – это такая мелочь. С другой – в Швеции очень серьезно относятся к вопросу коррупции и считают, что в деле коррупции мелочей не бывает. Как я понимаю, по обмену опытом в Швецию ездили не только мы, но и белорусские чиновники, потому что сегодняшняя борьба с коррупцией в Беларуси мне очень напоминает борьбу «с салатодателем»: идет борьба с мелочами, когда самые главные и важные вопросы остаются «за кадром». В Швеции борьба с «салатодателями» оправдана, потому что решены главные вопросы. Осталось шлифовать мелочи. Белорусское законодательство по борьбе с коррупцией очень напоминает шведское законодательство. Но системы-то изначально разные».*

Меньшее зло

Бороться со взяточничеством руководитель Международного центра гражданских инициатив Ольга Карач предлагает нестандартными путями. Например, установить нижний порог коррупции, когда *«взятка в размере до двух базовых величин (это примерно 20 долларов), не является взяткой и не наказывается»*.

«Это освободит массу рабочих рук в государственной системе, занятых сегодня тем, чтобы ловить врачей и учителей, которым вручили коробку конфет или букет цветов, – объясняет Ольга. – *Сегодня ситуация такова, что мелких коррупционеров ловят, а ловят ли крупных? В этом есть сомнения, исходя из той информации, которая есть. Как ни странно, но в государстве должна присутствовать маленькая коррупция, она позволяет убыстрить и в каких-то моментах регулировать государственную машину. Государство сегодня должно заниматься большой коррупцией и не тратить усилий на борьбу с маленькой».*

Глава «Нашего Дома» не боится критики в свой адрес. Ольга Карач уверена, что ее инициатива поможет выполнять закон о противодействии коррупции, а не наоборот.

«Белорусский закон «О борьбе с коррупцией» написан так, будто Беларусь уже Швеция и тут шведская демократическая система, – говорит политик. – *Но это, к сожалению, не так. Поэтому, по моему мнению, данный очень важный документ обречен остаться только на бумаге и пополнить длинный список законов, которые не работают в Беларуси. Белорусское правительство начало борьбу с коррупцией не с того конца – это как строить дом, начиная с крыши».*

КОНКРЕТНО

Как еще предлагает бороться с коррупцией «Наш Дом»?

Ольга Карач, глава Международного центра гражданских инициатив «Наш Дом», зарегистрированного в Чехии, по пунктам назвала те действия, которые, по ее мнению, помогут бороться с коррупцией в Беларуси в рамках «Антикоррупционной коалиции»:

1.Создать публичную и открытую базу всех должностных лиц Беларуси и лиц, к ним приравненных, для того чтобы каждый житель Беларуси ее мог дополнить.

2.Принять закон, в котором установить нижний порог коррупции.

3.Государство должно разрешить регистрацию независимых медиа по заявительному принципу, а также не ограничивать независимые медиа в подписке и распространении через государственные почтовые сети.

4.Государство должно законодательно обязать каждое должностное лицо и лицо, приравненное к нему, давать разъяснения и комментарии независимым журналистам.

5.Государство должно выдавать гранты на независимые журналистские расследования по коррупции и законодательно защитить журналистов, которые проводят такие расследования.

6.Государство должно поддержать и выдавать гранты негосударственным общественным организациям, которые занимаются мониторингом вопросов коррупции.

7.Государство также должно обеспечить прозрачность решений и процедур при принятии решений, а также возможность для жителей влиять на принятие решений.

Мария МАЛЕВИЧ.

Народная Воля http://www.nv-online.info 22 ЖНІЎНЯ 2017 г.

РАЗГОВОР ЧЕРЕЗ ОКЕАН

Олег МАНАЕВ:

«САМОЕ ВАЖНОЕ – что любимые рядом...»

Пару лет назад доктор социологических наук, создатель Независимого института социально-экономических и политических исследований Олег Манаев уехал в США. С тех пор о его заграничной жизни можно было судить только по красивым фотографиям в «Фейсбуке». Я нашла возможность обстоятельно поговорить с Олегом Тимофеевичем не только про американский уклад жизни.

«Жизнь здесь совсем другая...»

– Олег Тимофеевич, вы за океаном уже не первый сезон. Читали курс лекций в Университете Теннесси, даже женились в Америке...

– В США мы живем уже третий год. Приехал я сюда по приглашению Университета Теннесси. За это время довелось читать разные курсы на разных факультетах. Главные вопросы, вокруг которых строились эти курсы, заключались в следующем: почему коммунистические идеи в XX веке захватили огромную часть мира, но, несмотря на ужасающие последствия их реализации, остаются в умах многих людей, почему крах коммунизма часто приводит не к развитию демократии, а к восстановлению авторитаризма? Основное внимание, конечно, я уделяю опыту Советского Союза и постсоветских стран, включая Беларусь, Россию и Украину.

– Ну и как вам живется в США?

– Самое главное – рядом со мной любимые женщины: жена Марина, с которой я вновь обрел семейное счастье, и дочь Наталья, которая работает в том же университете и живет с мужем неподалеку от нас.

Мы живем на глубоком американском юге, где полгода стоит жаркое лето, а полгода осень-весна, зимы в нашем понимании вообще нет. Кругом бескрайние леса, невдалеке течет река Теннесси. Каждый день мы любуемся величественными хребтами Аппалачских гор и прозрачными голубыми небесами.

Жизнь здесь совсем другая: хотя система в целом работает гораздо эффективнее, чем у нас, каждый сам по себе и за все отвечает сам. Государства мы почти не видим. Совершенно иная социальная и политическая культура. К тому же в «срединной» Америке она заметно отличается от космополитической культуры мегаполисов на побережьях. Повседневная жизнь здесь спокойная, все еще сильны традиционные семейные и религиозные ценности, почти в каждом доме целый арсенал оружия, на выборах большинство голосует за республиканцев.

– Вписались в американский образ жизни?

– Скажу честно: вписаться в американскую культуру полностью даже мы с Мариной, прожившие на Западе уже немало лет, не можем. Для этого сюда нужно приезжать не на время, а на постоянное жительство, и не в 50–60, а в 20–30 лет. В нашем районе живет немало семей из России: ученые – физики, химики, математики, уже много лет работающие в научно-исследовательском центре соседнего Окриджа, давно граждане США, но даже они имеют по два паспорта. В быту мы в основном с ними и общаемся. Конечно, по сравнению с Беларусью горизонты нашего общения и профессиональной деятельности значительно сузились. Но мы стараемся компенсировать это другим, чего не хватает дома. Например, купили абонементы в спортивный центр и на симфонический оркестр. А главное – путешествуем по Америке: за два года побывали в полутора десятках штатов. Восемь часов за рулем из Ноксвилла на восток – и ты на Атлантическом побережье, на запад – пересекаешь Миссисипи, на север – любуешься Великими озерами, на юг – купаешься в Мексиканском заливе.

– Следите ли вы за американской политикой?

– Пожалуй, даже больше, чем за белорусской! Самые волнующие моменты обсуждаем дома и при встречах с друзьями, на людях говорить о политике тут не принято. Многое из того, что здесь происходит в последнее время, удивляет американцев, но нам хорошо знакомо: идейно-политический раскол общества, предвзятость СМИ, рост популизма, изоляционизм.

Познавательные возможности значительно расширились после того, как на летние месяцы я приехал в Вашингтон работать в международном научном центре Вудро Вилсона, учрежденном Конгрессом США с целью «объединить мир идей и политики». Государственные деятели и ученые из разных стран приглашаются сюда для работы в различных институтах и программах – Канады, Китая, Ближнего Востока, Мексики, Африки и других. Я работаю в Институте Кеннана, который занимается постсоветскими странами. Сейчас его возглавляют хорошо известные белорусскому гражданскому обществу Мэтью Рожански и Уильям Померанц. Этим опытным профессионалам не нужно долго объяснять, что и почему у нас происходит. В числе нынешних коллег – первый министр иностранных дел РФ, бывший посол США в Украине, известные ученые из США и Европы. Каждую неделю проходят встречи с очень интересными гостями. Например, министр здравоохранения Украины рассказывала нам о трудностях реформ в воюющей стране, министр юстиции и безопасности Бразилии – о проблемах разделения властей в период острых политических кризисов. Но особенно запомнилась встреча с вице-президентом США Майклом Пенсом, который убедительно говорил о том, что известный лозунг «Америка прежде всего!» не значит «Только Америка» и ее обязательства перед союзниками, в том числе и в Европе, будут строго выполняться новой администрацией. Участие в таких встречах и дискуссиях, конечно, помогает и лучше понять политику США, и выполнить собственный проект.

Олег Манаев с женой Мариной и дочерью Натальей, США, Ноксвилл, июль 2017 года.

Будет хлеб – будет и песня

– Я понимаю, что к хорошему быстро привыкаешь, но... Не скучаете по белорусской действительности?

– На самом деле привыкнуть к хорошему, но другому, нелегко, а когда тебе 65 лет, то очень трудно. Когда ты всю жизнь жил под прессом, но одновременно и опекой государства и вдруг вырываешься из глубины, или, как писал Солженицын, «из-под глыб», «на поверхность», где твоя жизнь зависит прежде всего от тебя самого, то неизбежно сталкиваешься со своего рода кессонной болезнью: не хватает кислорода – знакомой среды, привычного образа жизни. Недаром во все времена во всех странах полностью вписывались в новую жизнь не сами мигранты, а их дети.

Мне не хватает «белорусской действительности», а общения с родными, друзьями и коллегами, дела, которому я отдал четверть века.

– А возвращаться не планируете?

– «Планировать возвращение» – неподходящая формулировка в моем случае. Мне даже не годами, а десятилетиями приходилось отстаивать право на профессиональную деятельность не только для себя, но и для всей независимой социологии, по большому счету – право общества на выражение собственного, а не навязываемого властями мнения. Что я получил в итоге? Из Белгосуниверситета, в котором проработал 40 лет, меня фактически уволили (отказались продлевать контракт, мотивируя тем, что я достиг пенсионного возраста). История НИСЭПИ заинтересованной публике хорошо известна: бесчисленные наезды почти всех силовых структур, запреты, публичная дискредитация, слежка, допросы, обыск, арест, суды, ликвидации... Полагаю, что многие и во власти, и в оппозиции вздохнули с облегчением после того, как институт был вынужден прекратить опросы. Куда же мне возвращаться, чем заниматься, на что жить?

Впрочем, сегодня я ничего не загадываю и не планирую, как говорится, будет хлеб – будет и песня.

Опасные иллюзии

– Олег Тимофеевич, а что сейчас с НИСЭПИ? Он в каком-то виде еще функционирует?

– В прошлом году борьба различных политических сил за общественное мнение а главным нападающим – государственная власть. Вероятно, это было вызвано внутренней и внешней нестабильностью положения страны, которую выявляли и демонстрировали опросы института.

Напомню, что в августе различные белорусские телеканалы показали «специальный репортаж» «Примат НИСЭПИ», обвиняющий институт в фальсификации опросов общественного мнения. На этот раз атаковали самую важную часть его научно-исследовательской структуры – национальную сеть интервьюеров. Руководитель сети был задержан. Десятки людей оказались под угрозой уголовного преследования. В результате сеть интервьюеров оказалась разрушенной, и институт вынужден был прекратить опросы общественного мнения, которые регулярно проводил четверть века.

Однако ликвидировать НИСЭПИ белорусские власти не могут, поскольку последние 12 лет он существует как литовский общественный институт и находится вне их юрисдикции. После того как проводить опросы в Беларуси стало невозможно, мы вынуждены были переключиться на аналитическую деятельность. В существующих условиях концентрироваться только на том, что происходит в Беларуси, не получается, поэтому мы собираемся заниматься сравнительными исследованиями социальных процессов в постсоветском регионе. Но такая перестройка – долгий и сложный процесс. Когда институт полностью станет на новые рельсы, я пока затрудняюсь сказать. Думаю, когда это получится, об этом все узнают.

– Рассуждая о возможных переменах в Беларуси, вы как-то заметили, что после Лукашенко может быть хуже...

– Может быть хуже – еще не значит, что обязательно будет хуже. Я просто хотел сказать: не нужно питать иллюзий о том, что смена президента обязательно приведет к желаемым переменам – реальной демократии, рыночной экономике, правовому государству и пути в Европу. Вовсе не обязательно. Во-первых, потому, что за двадцать три года в результате целенаправленной «перетасовки» социальной структуры в нашей стране сформировались целые слои общества, заинтересованные в нынешнем положении. И они так просто от него не откажутся. Во-вторых, и основная часть общества, не получающая преимуществ и даже страдающая от нынешней власти, давно расколота по идейно-политическим основаниям. Да, миллионы людей ждут перемен, но вовсе не таких, каких ждем мы. Могу привести широко известные примеры.

Совсем недавно с восторгом обсуждался случай, когда белорусская легкоатлетка Виолетта Скворцова, победившая на юношеском чемпионате Европы, ушла с пьедестала из-за того, что по ошибке был исполнен гимн другой страны. Да, это пример подлинного, а не показного патриотизма, воодушевивший тысячи пользователей байнета. Многие тут же сделали вывод: несмотря на «ужасы режима», процесс обновления идет, такая молодежь рано или поздно приведет Беларусь в Европу. Но ведь в прошлом году произошел похожий, правда, идеологически почти «зеркальный» эпизод. На церемонии открытия Паралимпиады в Рио-де-Жанейро член белорусской делегации Андрей Фомочкин вышел с флагом России в знак солидарности с командой, которую не допустили к соревнованиям по политическим причинам. Кто-то спросит: как можно сравнивать спонтанный порыв юной спортсменки и «постановочный трюк» чиновника Минспорта? Но до того, как стать чиновником, Фомочкин работал тренером-преподавателем СДЮШОР Минской области, он – мастер спорта международного класса и рекордсмен СССР, то есть начинал так, как Виолетта.

– Но он родом из СССР, из прошлого. А мы с вами говорим о будущем.

– В том-то и дело, что таких «родом из СССР» у нас миллионы. И думать, что смена поколений приведет к смене ценностей, – опасная иллюзия. Несколько лет назад НИСЭПИ опубликовал книгу, в которой по результатам большого исследования доказывалось: существующая в Беларуси система изменяет большую часть молодежи быстрее, чем она успевает менять систему. Об этом говорят и российские социологи: популярность Сталина среди молодежи сегодня растет быстрее, чем среди их родителей. Как недавно с горечью сказала Светлана Алексиевич: *«Мы так ждали новое поколение! Вот оно и пришло»*.

Думаю, что остановить этот процесс смогут не столько героические поступки убежденных сторонников свободы, таких, например, как Дмитрий и Настя Дашкевичи, сколько кропотливые усилия каждого: узнать, понять и войти в мир за пределами «роднага кута» – привычных ценностей и образа жизни. Даже здесь в Вашингтоне вагоны метро обклеены призывами: *«Приготовься к тому, что придет»*. Это нелегкая задача, по себе знаю. Но этот огромный мир сегодня открыт для каждого. И пока что он меняется быстрее, чем белорусы.

Простые радости

– Олег Тимофеевич, у вас в «Фейсбуке» за этот год нет ни одной грустной фотографии. Скажите мне как профессор, который отлично разбирается не только в социологии: с возрастом составляющие счастья меняются? И что для вас сегодня на первом плане?

– С фотографиями все просто: здесь не принято жаловаться на жизнь, грустных и унылых сторонятся. Конечно, с возрастом многое меняется: то, что раньше казалось очень важным – например, профессиональные достижения, – отходит на второй план. А то, чему уделял недостаточно внимания – человеческие отношения, забота о близких, – становится главным. Начинаешь больше следить за здоровьем, ценить простые радости жизни: красиво накрытый стол, вкусную еду, распустившиеся на клумбе цветы. Радуешься улыбке жены, успехам детей. Самое важное – что любимые и любящие люди рядом с тобой. В этом мне очень повезло. Надеюсь, что так будет всегда.

Вера ВИР.

ПАДЗЕЯ

У Мінску з'явіцца памятны знак «Беларусам замежжа»

Ён будзе ўрачыста адкрыты на пачатку верасня з нагоды 950-годдзя Мінска.

Эміграцыя – тэма важная, часам балючая. Таму што, кажучы пра беларусаў свету, мы перш за ўсё ўспамінаем тыя драматычныя, трагічныя старонкі нашай гісторыі, калі зыход часткі суайчыннікаў з Беларусі, часам вельмі таленавітых, быў справакаваны ўнутранымі, нацыянальнымі катаклізмамі або разбуральнымі знешнімі катастрофамі. І стаўленне да беларусаў, якія жывуць за мяжой, у нас было вельмі рознае і заўсёды залежала – не будзем замоўчваць – ад палітычнай дамінанты грамадства.

Але прыйшоў, будзем спадзявацца, час прымірэння і згоды.

Стварэнне памятнага знака «Беларусам замежжа» было падтрымана Мінгарвыканкамам, а таксама Беларускім фондам культуры і грамадскай арганізацыяй «Беларусы Масквы». Над кампазіцыяй працаваў вядомы творчы тандэм скульптара Аляксандра Фінскага і архітэктара Армэна Сардарава.

– Асабісты лёс чалавека і лёс дзяржавы, грамадства не заўсёды прыгожа злучаліся адзін з адным, – разважае доктар архітэктуры **Армэн Сардараў.** – Палітыка часта нявечыла лёсы людзей досыць чыстых, шчырых. Яны часам вымушаны былі ўцякаць, эмігрыраваць. Хоць, вядома, беларусы з'язджалі з радзімы і па больш празаічных прычынах: з эканамічных меркаванняў ці нават дзеля пошуку прыгод.

– Цэнтрам нашай кампазіцыі з'яўляецца кола, круг – універсальны сімвал сонца, руху і часу, – распавядае далей Армэн Сяргеевіч. – У нашай культуры гэты сімвал прысутнічае на вышыванках, у саломапляценні і нават у абрадах. Так, вобраз традыцыйны, прамы, без экзотыкі. Проста, але шматзначна.

– Каля года не было канчатковага рашэння па месцы помніка ў сталіцы. Прапаноўвалі Лошыцкі парк, месца ля гасцініцы «Мінск», нават у Міністэрства замежных спраў. І нарэшце – ля Траецкага прадмесця на набярэжнай. Схіліліся да набярэжнай, і я рады гэтаму выбару, – прызнаўся Армэн Сардараў. – Побач – калыска Мінска, гэта важны момант. І наогул набярэжная – гісторыка-культурная, турыстычная зона. Кампазіцыя добра бачна з моста па вуліцы Максіма Багдановіча, з супрацьлеглага берага Свіслачы, а фасады Траецкага прадмесця сталі для яе прыгожым заднікам.

Вышыня кампазіцыі – 5,5 метра. На набярэжнай Свіслачы толькі што скончыўся мантаж скульптурнай кампазіцыі.

Алена МАЛОЧКА.

АКЦЫІ

Моладзі БНФ дазволілі акцыю 25 жніўня, але яны адмовіліся яе праводзіць

Як вядома, маладзёжная плынь Партыі БНФ падавала заяўку ў Мінгарвыканкам на правядзенне святочнага маршу і мітынгу ў парку Дружбы народаў у гонар надання Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце статусу канстытуцыйнага закона. Маршрут праслі наступны: шэсце з Кастрычніцкай плошчы да плошчы Бангалор, дзе потым у скверы планавалася правесці святочны канцэрт.

18 жніўня заяўнікаў мітынгу запрасілі на прыём у гарвыканкам, дзе было агучана рашэнне. Мітынг дазволілі, але без маршу.

– *Варта адзначыць, што гутарка вялася збольшага па-беларуску, а старшыня камісіі выказаў сваю згоду з гістарычнай значнасцю гэтай даты. Але ж нам прапанавалі фармат толькі мітынгу без шэсця,* – кажа актывіст Партыі БНФ Багдан Сакалоў. – *Мы вырашылі адмовіцца ад гэтага, бо не гатовы плаціць велізарныя сумы за прыніжаючы фармат святкавання. Як вядома, арганізатары масавых мерапрыемстваў мусяць заключаць дадатковыя дамовы з зеленбудам, пажарнымі ды "хуткай". Таму нашы планы зараз такія: ускладанне кветак на магілках тых дэпутатаў, дзякуючы якім у 1991 годзе была прынята дэкларацыя, таксама 25 жніўня ў грамадскіх месцах будзем раздаваць стужкі з беларускім арнаментам.*

Ігар ЗАЛЕСКІ.

ЛІЧБА ДНЯ

195,4 мільёна долараў

Столькі грашовых пераводаў з-за мяжы атрымалі беларусы за першае паўгоддзе 2017 года.

У першым квартале, паводле дадзеных Нацбанка, сума атрыманых міжнародных грашовых пераводаў склала 94,2 мільёна долараў. У другім квартале – 101,1 мільёна долараў, што амаль на 22 мільёны долараў больш, чым за аналагічны перыяд мінулага года.

РЭЧАІСНАСЦЬ

Выпраўляць дачку за пяць кіламетраў я не рызыкую

У верасні мая дачка Маргарыта ідзе ў першы клас. Мы з ёй наведвалі заняткі, якія ладзіць для малалетніх Гомельская гарадская арганізацыя ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны". Але аддаць дачку ў беларускамоўную школу я не магу.

Мы жывём у мікрараёне "Гомсельмаш", а адзіны беларускамоўны першы клас у паўмільённым горадзе набіраюць толькі ў гімназіі №36, якая знаходзіцца на вуліцы Братоў Лізюковых. Гэта вельмі далёка ад нашага дома, і выпраўляць дачку за пяць кіламетраў я не рызыкую. Мне балюча, што я не магу вучыць дачку на мове тытульнай нацыі.

Антаніна КАРЖАВІНА,
жыхарка Гомеля.

ФОТАФАКТ

У Мінску дазволілі графіці «Мая краіна – Беларусь»

Паводле слоў аўтара графіці, мастака Максіма Пякарскага, узгадненне задумы з камунальнікамі заняло літаральна пяць хвілін. З'явіўся малюнак на трансфарматарнай будцы на вуліцы Дуніна-Марцінкевіча.

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

Ці трэба нам усім мець унітаз «Максім»?

Як напісала і праілюстравала ў адным з апошніх нумароў "Народная Воля", шклоўская фабрыка "Спартак" выпускае туалетную паперу з назвай "Янка".

Хто ў нас найбольш
вядомы Янка?
Купала!
(Нехта скажа – Брыль.)
І падкасіла нечаканка –
Яна не вымысел, а быль.
Раней сказаў бы:
– Не паверу!
Не ўкладваецца ў галаве,
Што туалетную паперу
Хтось імем "Янка" назаве.

Аднак паперкі са Шклова
Зрабілі менавіта так.
І тлумачэнне ў іх гатова
Для надакучлівых пісак:
– Цяпер чытаюць людзі мала,
Тым болей беларускіх кніг.
Не помняць, хто такі Купала,
Забылі класікаў сваіх.
Таму задума неблагая,
Мы ўсё прадумалі як след:
Купалу хтосьці прыгадае,

Хто завітае ў туалет.
Згадае вечарам і ранкам,
У памяшканні і на двары!
І ў тым бяды няма, што "Янкам"
Ён потым с..ку падатрэ...

* * *

А ёсць жа варыянт не горшы
(Ён нас, бадай, дабе зусім),
Калі "Якубам" будзе ёршык
І мецьмем унітаз "Максім"...

У тым, бадай, няма маны, што суд у нас – ад сатаны

На заключнае пасяджэнне Гомельскага раённага суда журналістка Ларыса Шчыракова прыйшла з вязанкай часнаку на шыі. "Гэта каб адпалохваць нячыстую сілу, каб суд разглядзеў справу па справядлівасці", – патлумачыла журналістка. Суддзя Андрэй Сусла тут жа вынес рашэнне прызнаць Шчыракову вінаватай у вырабе прадукцыі СМІ без акрэдытацыі для тэлеканала "Белсат" і аштрафаваў на 850 рублёў.

Цікава, што на папярэдняе пасяджэнне журналістка прыйшла з пятлёй на шыі...

Не любіць наша ўлада вельмі
Свядомых, так сказаць, "пісак":
Яны асмельваюцца, шэльмы,
Уладу бэсціць так і сяк
І шлюць у розныя "бэлсаты"
Артыкулы.
Жывуць жа тут,
Але "выносяць смецце з хаты",
Як з цэбра, выліваюць бруд.
Дайшлі ў нахабнасці да кропкі...
Адной з падобных "журналюг"
Рашыла ўлада ўставіць клёпкі,
Каб у яе імпэт патух.
Неўтаймаваную "пісаку"
Найлепш усцешыць як і дзе?
Патрэбна перайсці ў атаку –
Рублём ударыць у судзе!
Ды бачыш справу ёй прышылі –

Для ўсіх астатніх напаказ.
Падсудная з пятлёй на шыі
Прыйшла на суд у першы раз.
Ці напалохаў ейны выгляд,
Ці, каб дабавіць ёй пакут,
Суддзя падумаў не выгляд...
А перанёс на потым суд.
"Павесіцца, – не выхад, –
Паспее на сваім вяку..."
Таму на суд у раз чарговы
Прыйшла з вязанкай часнаку.
Здаецца дзіўным гэты ўчынак –
Лепш начапіла б на ланцуг.
– З суда, – тлумачыла дзяўчына, –
Хачу прагнаць нячысты дух.
Аднак, напэўна, не прагнала...
Суддзя прынёс дакор казне:
"Пісака" гэтая няхай

Дзяржаве грошай адшчыкне.
Навука незалежнай прэсе,
Якая плешча неўпапад!
Усе, хто быў на тым працэсе
(А іх, на жаль, было нямат),
Пачулі ад дзядка старога,
Што назіраў са стараны:
– Улада ўся у нас ад Бога.
А суд у нас – ад сатаны...

* * *

Распераваліся "пісакі"...
І для суддзі – амаль загад:
Не можа сцерпець людзь і гэтакі
Свае артыкулы ў "Белсат"!
Каб вольным словам не грашылі,
Улада робіць іх намёк:
Для вас, маўляў, пятля на шыі
Надзейней будзе, чым часнок...

ДАСЛОЎНА

Конрад ПАЎЛІК,
Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Польшча у Беларусі:

– Мы выдалі каля ста тысяч карт паляка беларусам, гэта прыкладна палова карт, якія мы выдалі па ўсім свеце. Але, паводле нашай інфармацыі, нягледзячы на гэта, з Беларусі ў Польшчу з'ехала толькі каля тысячы чалавек.

(З эфіра "Еўрарадыё".)

СЛУЧАЙ

ОСКОРБЛЯЙТЕ НА ЗДОРОВЬЕ!

Уважаемая редакция! Хочу рассказать о вопиющем факте – о том, как «эффективно» сработала транспортная милиция на направлении Минск–Молодечно. И какие мы граждане абсолютно не защищены от нарушения их прав на данном направлении.

В пятницу 11 августа в электричке свободных мест было немного: жара, все, видимо, решили поехать на природу. На сиденье, где я сидела, было свободным место у окна. На него стал протискиваться отнюдь не субтильного телосложения мужчина в легкой степени алкогольного «кайфа». Плюхнувшись на скамью, он практически сел мне на бедро, больно прижав. На робкое замечание о том, что надо бы поаккуратнее, он агрессивно ответил: мол, не указывай мне, это не твое дело, как я сажусь! На мой совет быть повежливее либо пойти и поискать более подходящее ему место он громко, во всеуслышание, заявил: «Пошла ты на х..й!» Я попробовала завести дискуссию на тему уважения к рядом сидящим, в ответ на меня посыпались оскорбления («ты явно ни с кем не живешь», «меньше булок надо есть, тогда поместишься на сиденье») и даже угрозы: «я юрист, и у меня свидетель жена, это ты меня обхамила, а не я».

Я решила воззвать к справедливости и набрала номер 102 в районе станции «Молодечно». Наивно я рассчитывала, что мои гражданские и человеческие права защитят. После звонка на 102 милиционеры проявили чрезвычайную активность: звонили мне с разных номеров шесть раз, спрашивали, где я проезжаю, выясняли, как именно меня оскорбили и каковы приметы оскорбившего. Мне пообещали, что на станции «Беларусь» войдет наряд и разберется в ситуации. У меня были свидетели оскорблений и нецензурной ругани в мой адрес, но по пути из Минска до Молодечно они постепенно выходили. А долгожданные сотрудники транспортной милиции так и не появились.

Ближе к станции моего назначения – Уше – мне позвонили еще раз и попросили перезвонить на *обратном пути, когда я буду возвращаться в Минск*, в Молодечненскую транспортную милицию: мол, нужно составить протокол и описать моего обидчика. Но зачем мне оформлять всякие бумаги – чтобы помочь кому-то создать видимость работы, которой на самом деле не было?! Я ответила, что милиция нужна мне именно *сейчас*, а раз она мне не помогла, то и я не буду ей помогать и мой вызов можно аннулировать.

Возможно, кому-то это покажется смешным. Но на самом деле это очень грустно. Женщину грубо оскорбляют в электричке, она пытается найти защиту у милиции, но там, видимо, есть более важные дела. Причем никто не поинтересовался, как законопослушной гражданке сидится рядом с обидчиком. А он так и сидел рядом с той, кого оскорбил, ржал и хихикал. Господам милиционерам, оказывается, важно не поймать мерзкого сквернослова, а отчитаться о несделанной работе.

Слава Богу, что обошлось только словесными оскорблениями. Где гарантия, что после этой истории хам, почувствовав безнаказанность, не поднимет на кого-то руку?

Вот так нас защищают! Похоже, рассчитывать приходится только на себя...

Ирина Р.,
Минск.

От редакции

Номера телефонов нашей читательницы, а также звонивших ей стражей правопорядка есть в редакции.

ПАМЯЦЬ

Пімен Панчанка: невядомыя факты з жыцця

23 жніўня спаўняецца 100 гадоў з дня нараджэння народнага паэта Беларусі, лаўрэата Дзяржаўных прэмій СССР і БССР, ганаровага акадэміка НАН Беларусі **Пімена Емяльянавіча Панчанкі** *(1917–1995). «Народная Воля» сабрала малавядомыя, але вельмі цікавыя факты з жыцця беларускага пісьменніка.*

Нарадзіўся ў Эстоніі, жыў у Іране

Пімен Панчанка нарадзіўся 23 жніўня 1917 года ў сялянскай сям'і ў Таліне, куды яго бацькі прыехалі ў пошуках заробку. Але маці Панчанкі з двума дзецьмі на руках было цяжка ў чужым горадзе, і жанчына ў 1920 годзе падалася да сваёй маці на Ашмяншчыну. У 1921 годзе маці з дзецьмі пераехала ў Бягомль, дзе пасля заканчэння грамадзянскай вайны бацька ўладкаваўся на працу.

У Бягомлі Пімен Панчанка атрымаў сямігадовую адукацыю. У 13 гадоў упершыню трапіў у Мінск як дэлегат першага Усебеларускага злёту піянераў.

У 1933 годзе сям'я Панчанкаў пераехала ў Бабруйск, і Пімен пачаў працаваць на мясцовым дрэваапрацоўчым камбінаце рабочым, а затым паступіў на настаўніцкія курсы. Пасля іх заканчэння працаваў у пачатковай, сямігадовай, сярэдняй школах у Бабруйскім і Кіраўскім раёнах (1934–1939). Адначасова вучыўся завочна на філалагічным факультэце Мінскага настаўніцкага інстытута, які скончыў у 1939 годзе. У гэты ж час яго прызвалі ў армію, Панчанка апынуўся ў Заходняй Беларусі, у Беластоку, дзе служыў у армейскай газеце.

У 1940 годзе Дзяржаўнае выдавецтва пры СНК БССР выпусціла яго другі паэтычны зборнік «Вераснёвыя сцягі».

У 1944 годзе штаб, дзе служыў Пімен Панчанка, перакінулі ў Іран, там ён правёў два гады. У Іране Панчанка стварыў вядомы цыкл вершаў «Іранскі дзённік».

У 1946 годзе паэт дэмабілізаваўся.

Пяць гадоў (1953–1958) рэдагаваў альманах «Советская Отчизна» (цяпер «Нёман»).

З 1966 г. паэт пачынае працаваць сакратаром праўлення Саюза пісьменнікаў БССР.

Шмат карыснага зрабіў П.Панчанка і як дэпутат Вярхоўнага Савета БССР (1959–1967, 1971–1990 гг.), і як старшыня Рэспубліканскага камітэта абароны міру. У якасці прадстаўніка ад Беларусі пісьменнік браў удзел у рабоце XIII сесіі Генеральнай Асамблеі ААН (1958). Уражанні ад Амерыкі знайшлі сваё паэтычнае адлюстраванне ў зборніках «Кніга вандраванняў і любові» (1959), «Нью-Ёркскія малюнкі» (1960), «Тысяча небасхілаў» (1962), «Чатыры кантыненты» (1964).

Другая палова 1980-х – пачатак 1990-х гадоў былі ў жыцці паэта ці не самымі цяжкімі. Пісьменніка даймалі шматлікія хваробы. Ён амаль не выходзіў з бальніцы...

Паэт і публіцыст, крытык і перакладчык, П.Панчанка шмат зрабіў для беларускай літаратуры, але асноўнае ў яго творчай спадчыне – вершы, у якіх не было фальшу, але заўсёды адлюстроўвалася багатая гама чалавечых пачуццяў.

Імя Пімена Панчанкі носіць вуліца ў Мінску.

Забраў на той свет усіх сваіх блізкіх...

Пімен Панчанка пахаваны на Усходніх (Маскоўскіх) могілках, што на ўскрайку Мінска.

Праз нейкі час пасля смерці Пімена Панчанкі памерлі і яго дзеці: Таццяна і Андрэй. 51-гадовая Таццяна, разбіраючы рэчы для пераезду, неяк няўдала звалілася з табурэткі, выратаваць яе не змаглі. 49-гадовы Андрэй проста лёг спаць і не прачнуўся – здарыўся сардэчны прыступ.

Вельмі любіў футбол

Пімен Панчанка часта браў сваю жонку і ўнукаў у Маскву на пісьменніцкія з'езды.

«Мы сяліліся ў гасцініцы «Масква», дзед ішоў па сваіх пісьменніцкіх справах, але пасля прыходзіў, саджаў нас у чорную шыкоўную машыну і вёз на экскурсію па Маскве, – распавядаў у свой час унук Панчанкі «Народнай Волі». – *А яшчэ дзед вельмі любіў футбол. І на стадыёны хадзіў, і вершы пісаў пра футбол. Увесь свет аб'ездзіў, і калі быў у Англіі, то ніводнага разу не прапускаў магчымасці паглядзець матч на стадыёне. Дзед расказваў, што нават уцякаў ад «таптуноў» з дзяржбяспекі, якія хадзілі за ім. Уцячэ – і на «Уэмблі».*

Не любіў прасіць

Пімен Панчанка жыў у цэнтры Мінска на вуліцы Пуліхава. Але ён ніколі не выбіваў сабе лепшае жыллё. І калі аднойчы жонка прапанавала яму схадзіць наконт кватэрнага пытання да Пятра Машэрава, з якім Панчанка быў амаль у сяброўскіх адносінах, Пімен Емяльянавіч павысіў голас: «Ты разумееш, што кажаш?»

Дарэчы, жонка Панчанкі Зоя Кірылаўна нідзе не працавала, хоць у яе была вышэйшая педагагічная адукацыя. Усё сваё жыццё яна прысвяціла служэнню мужу.

«Аднойчы яна паклікала доктара да Пімена Емяльянавіча, – узгадваў унук Панчанкі. – *Але ўрач кінуў дзеда, як толькі глянуў на бабулю, хуценька памераў ёй ціск, паклаў на насілкі і павёз на «хуткай дапамозе». Таму што ў Зоі Кірылаўны быў ціск за дзвесце! Яна мала надавала ўвагі сабе, бо цалкам ахвяравала сабой дзеля дзеда...*

Слова дзеда заўсёды было галоўнае. Як ён сказаў, так і будзе».

З суседам па пад'ездзе... ліставаліся

Вядомы публіцыст і паэт Сяргей Законнікаў доўгі час жыў з Піменам Емяльянавічам у адным пад'ездзе.

«Я жыў вышэй, на 9-м паверсе, а ён жыў на 3-м, – узгадваў Законнікаў. – *І такая склалася сітуацыя (яна нячаста бывае сярод людзей), што, жывучы ў адным пад'ездзе, мы з ім перапісваліся лістамі. Не так часта, але ліставаліся рэгулярна. І нам было нават прыемна гэта рабіць».*

Паводле слоў Законнікава, Пімен Панчанка быў вельмі шчодрым чалавекам і ніколі не шкадаваў грошай.

«Памятаю, калі за кнігу «Дзе начуе жаваранак» Пімен Панчанка атрымаў Дзяржаўную прэмію СССР, мне, Генадзю Бураўкіну і іншым сябрам ён сказаў: «Хлопцы, я абавязкова вас паклічу да сябе, каб адзначыць гэтую справу. І вам будзе невялікі сюрпрыз, каб вы не казалі, што Панчанка заціснуў гэтую прэмію». Што там, думаем, за сюрпрыз? Прыйшлі, распранаемся, дзверы ў залу спецыяльна зачынены. І вось, калі Пімен Емяльянавіч расчыніў гэтыя дзверы, мы ўбачылі, што ўздоўж усёй сцяны выстаўлены цэлы рад дарагога каньяку «Напалеон». 45 бутэлек! Кажа нам: «Ну што, зараз ніхто не скажа, што Панчанка скнара?»

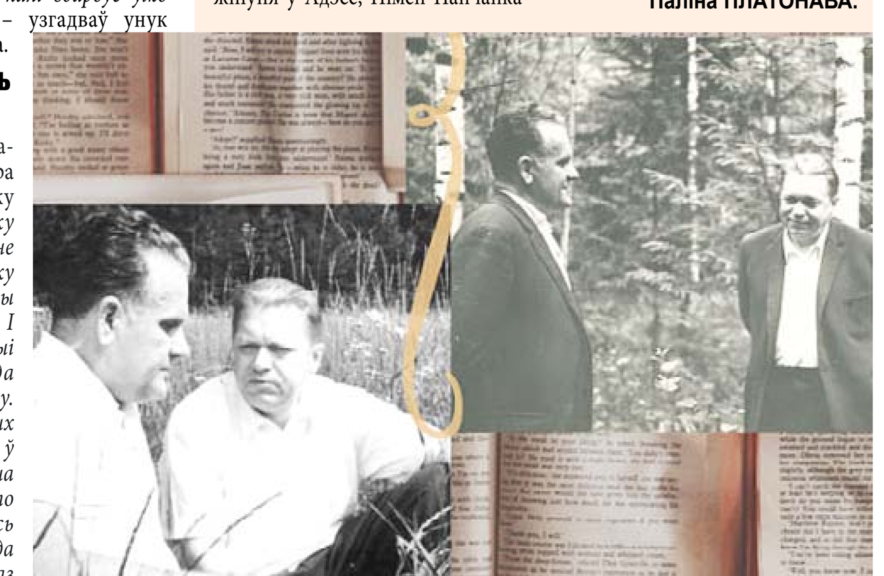
Цыгарэтны дым

Пімен Емяльянавіч шмат паліў.

«Калі прыязджаў з замежжа, месяц карыстаўся «Мальбара». Скончацца гэтыя цыгарэты – браўся за балгарскія. Смаліў на кухні. Кінуў, калі здароўе ўжо не дазваляла», – узгадваў унук знакамітага паэта.

Любоў скрозь зубы

Рыгор Барадулін гаварыў пра Пімена Панчанку так: *«Панчанку ўлада ніколі не любіла. Панчанку чыноўнікі заўсёды пабойваліся. І гэта па інерцыі засталося да цяперашняга часу. І калі некаторых пісьменнікаў улада ледзь не на руках насіла, то Панчанку ўвесь час скублі, улада яго любіла «праз зубы».*

ЦЫТАТНІК

«А мову ледзь не затапталі...»

У сваім апошнім інтэрв'ю газеце «Звязда» Пімен Панчанка гаварыў: *«Пакуль мы не вернем у штодзённы ўжытак мову, наўрад ці што па-сапраўднаму зрушыцца з месца. Гавару не толькі як паэт, але і як колішні настаўнік роднай мовы і літаратуры.*

Памятаю, у Мінск прыехаў Хрушчоў – з гэтай нагоды ў памяшканні Опернага тэатра наладзілі партыйную нараду. Мазураў на беларускай мове рабіў даклад. А Хрушчоў потым наладзіў разнос: «Ты на каком языке говорил? Я ничего не понял!..» Выступаючы перад студэнтамі і выкладчыкамі Белдзяржуніверсітэта, заявіў: «Кто раньше овладеет русским языком, тот раньше придет к коммунизму».

Уявіце – праз некалькі дзён прыходзіць тэлеграма ад Фурцавай: перавесці ВНУ, тэхнікумы і вучылішчы на рускую мову навучання... Але я заўсёды верыў і зараз веру, што родная мова вернецца да народа назаўсёды».

А мову ледзь не затапталі
І асмяялі, як раней.
А вы ў народа запыталі,
Якая мова нам радней?
<....>
А мову родную заўсёды
І ўсюды вучыць першы клас.
А ў нас стыдаюцца:
«Не модна...»,
Як і калісьці ў царскі час.
Усе сыны усіх народаў
На памяць помняць родны верш
І ганарацца песняй роднай,
З якой з калыскі ты жывеш.
<...>
Мілей мне «кнігаўка»,
чым «чыбіс»,
Бо голас кнігаўкі ў душы.
І бульбу смажаную чыпсам
Ты зваць па модзе не спяшы.
І я на «клюкву» «журавіны»
Не прамяняю, не аддам.
І светлы край наш жураўліны
Я дзецям ціха перадам.

ЗАПРАШЭННЕ

Брылю і Панчанку прысвячаецца...

Выставы, прысвечаныя 100-годдзю з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Пімена Панчанкі і народнага пісьменніка Беларусі Янкі Брыля, адкрыюцца 23 жніўня ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры.

Супрацоўнікі музея падрыхтавалі выставу *«Пімен Панчанка. Кніга падарожжаў і любові...»* і літаратурна-дакументальную часовую экспазіцыю *«Янка Брыль. З людзьмі і сам-насам»*, у якіх будуць прадстаўлены матэрыялы з фондаў музея (фатаграфіі, рукапісы, пісьмы, кнігі), прадметы з асабістых архіваў пісьменнікаў.

Урачыстае адкрыццё дзвюх экспазіцый у адзін дзень Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры прызначыў невыпадкова: даследчыкі адзначаюць пэўнае падабенства лёсаў Янкі Брыля і Пімена Панчанкі. Нарадзіліся пісьменнікі ў жніўні 1917 года за межамі Беларусі: Янка Брыль – 4 жніўня ў Адэсе, Пімен Панчанка – 23 жніўня ў Таліне. Іх творчая спадчына заняла ганаровае месца ў залатым фондзе беларускай нацыянальнай літаратуры.

На адкрыцці экспазіцый адбудзецца гашэнне паштовай маркі і канверта, прысвечаных юбілею Пімена Панчанкі, і ўрачыстая перадача ў фонды музея юбілейнага канверта з арыгінальнай маркай «100 гадоў з дня нараджэння Янкі Брыля». Гасцямі мерапрыемства стануць і прадстаўнікі футбольнага клуба мінскага «Дынама», балельшчыкам якога быў Пімен Панчанка. Пісьменнік амаль ніколі не прапускаў матчы каманды, таму балельшчыкі «Дынама» разам з клубам падрыхтавалі падарунак, які будзе прадстаўлены на юбілейным вернісажы.

Паліна ПЛАТОНАВА.

ФИЛИППИНЫ

Подозреваемый? Расстрелять!

Согласно опубликованным полицией Филиппин сведениям, в ночь на 17 августа в столице Филиппин Маниле были убиты 25 предполагаемых наркопреступников. По словам Джоэла Наполеона Коронеля, главы полицейского округа Манилы, 14 человек были убиты в ходе контрольных закупок и обысков, 11 человек погибли от рук «народных мстителей», а личности убийц еще 11 человек неизвестны. Еще 32 человека были убиты в ходе масштабной полицейской операции в провинции Булакана в ночь с 14 на 15 августа.

По данным правительства страны, с июля 2016 года, когда в должность президента Филиппин вступил Родриго Дутерте, были убиты более 3000 предполагаемых наркоманов и наркоторговцев. При этом 2000 человек стали жертвами внесудебной расправы. Правозащитники называют и большее количество жертв.

Президент Дутерте призывает не останавливаться на достигнутом. «Хотите, чтобы я прекратил убивать? Прекратите принимать наркотики!» – под таким лозунгом он начал беспрецедентную борьбу с наркопреступностью. Полицейские говорят, что никаких инструкций от властей по поводу активизации борьбы против наркоторговцев они не получали, а просто выполняют свою работу. Однако Дутерте фактически одобрил ужесточение кампании и внесудебные расправы, заявив: «Это прекрасно, если мы можем убивать по 32 преступника каждый день!» В этом случае, отметил президент страны, власти, пожалуй, смогут «справиться с проблемой, которая беспокоит всю страну».

В свою очередь, генеральный секретарь оппозиционного движения «Байян» Ренато Рейес заявил: «Убийства должны прекратиться, даже несмотря на то, что мы также требуем прекратить нелегальное распространение наркотиков». Он считает, что следует принять долгосрочные и тщательно продуманные меры. По мнению политика, ведущаяся в настоящее время кампания обречена на провал. Рейес призвал филиппинцев осудить всплеск убийств, организованный режимом Дутерте.

СТАЛО ИЗВЕСТНО...

Папа Римский не спешит в Россию

Об этом журналистам сказал руководитель секретариата по межхристианским отношениям отдела внешних церковных связей Московского патриархата иеромонах Стефан (Игумнов).

По его словам, Патриарх Московский и всея Руси Кирилл также не собирается в ближайшее время посещать Ватикан.

Ранее стало известно, что 21 августа в Москву приедет государственный секретарь Ватикана Пьетро Паролин. Он планирует встретиться с патриархом, министром иностранных дел Сергеем Лавровым и президентом Владимиром Путиным.

Как сообщил Игумнов, патриарх и кардинал обсудят гуманитарную проблему в Сирии, тему беженцев, а также тему притеснения христиан на Востоке и в Африке.

СМИ сообщали, что в ходе визита кардинал обсудит с патриархом и главой МИД России ситуацию в Украине. Также СМИ писали, что визит кардинала в Россию может стать подготовкой к приезду самого понтифика.

Представитель католической церкви в России, генеральный секретарь Конференции католических епископов России Игорь Ковалевский подтвердил, что визит Папы Римского в Москву не планируется. По его словам, Россия и российское общество не готовы к приему понтифика.

С патриархом кардинал будет говорить о проблемах межхристианского диалога, а с главой российского МИД он планирует обсудить дипломатические вопросы, в частности о возможной помощи Святого престола в урегулировании кризиса в Украине, сказал Ковалевский.

МАНЕВРЫ

США и Южная Корея в понедельник начали ежегодные совместные военные учения

В 11-дневных маневрах под кодовым названием «Страж свободы Ульчи» отрабатывается сценарий войны на Корейском полуострове на основе компьютерной симуляции. От США в маневрах задействованы 17 с половиной тысяч солдат и офицеров, три тысячи из которых были переброшены в регион по воздуху. В учениях участвуют также военные из Австралии, Канады, Колумбии, Дании, Новой Зеландии, Нидерландов и Великобритании.

Маневры проходят в условиях повышенной напряженности в регионе. Пхеньян называет учения подготовкой к вторжению на территорию КНДР. Вашингтон и Сеул настаивают на том, что маневры носят оборонительный характер и играют ключевую роль в сдерживании КНДР.

СОЛИДАРНОСТЬ

В Гонконге десятки тысяч человек вышли на защиту осужденных активистов

Суд Гонконга приговорил молодых лидеров протестов к 6–8 месяцам тюрьмы. В знак протеста на улицы вышли десятки тысяч человек.

Несмотря на более чем тридцатиградусную жару, тысячи людей прошли мимо здания суда, неся плакаты с требованием освобождения активистов. Представитель протестующих Лестер Шум отметил, что эта акция стала крупнейшей после митингов 2014 года, когда протесты на 79 дней парализовали главные улицы финансового центра. Полиция оценивает количество участников демонстрации в 22 тысячи человек.

БОЛЬШАЯ ПОЛИТИКА

Трамп в Варшаве:

Блестящая речь, но без второй части

(Окончание. Начало в №65.)

О чем умолчал президент США?

Первая часть этой статьи напечатана в минувшем номере «Народной Воли». Я обратил внимание читателей на то, что поляки, все мировое сообщество, которое по разным каналам слушало речь Трампа в Варшаве, с нетерпением ждали продолжения выступления, надеясь, что после трогательной оценки роли Польши в европейской и мировой политике он перейдет к обсуждению самых опасных болезней общества, которые буквально вцепились в горло цивилизации и с которыми никто не знает, как бороться. Но Трамп об этом, к сожалению, промолчал. Хотя это тот случай, когда молчать нельзя, если хочешь быть большим политиком. Как можно молчать, если в мире, например, с огромной скоростью развивается такое негативное явление, как однополые браки? Еще совсем недавно эти люди боялись засветиться, а теперь открыто регистрируют свои семьи и даже получают право на усыновление детей.

Однополые

Скажите, пожалуйста, какое отношение они имеют к семье? Семья – это союз мужчины и женщины. Так провозглашено на земле и на небесах. Они-то здесь при чем? Пусть называют свои браки, как им вздумается, но только не семьей.

А что же делают с детками? Как можно еще несмышленых малышей отправлять в такие семьи? Дайте им вырасти в нормальной ячейке и только затем дайте им право самим решать, как дальше жить. Но дяди из высоких инстанций лишают их такого права. Кто дал такое право этим дядям? Что же молчите, правозащитники Европы и Америки?

Еще несколько фактов для размышления. В мире отбушевал скандал вокруг исследования американского профессора Марка Регнеруса из Техасского университета. Профессор изучил вопрос и пришел к выводу, что дети из таких семей («папа + папа» или «мама + мама») отличаются от «обычных» детей тем, что более несчастны: среди них больше самоубийств, они хуже адаптированы к «взрослой» жизни, менее успешны, чаще живут на пособие или вовсе сидят без работы.

Полученные данные по-настоящему шокировали.

Из опубликованных данных видно, что 25% воспитанников гомосексуальных родителей имели или имеют венерические заболевания. Для сравнения: количество зараженных сверстников из благополучных семей зафиксировано на уровне 8%.

Они не способны хранить семейную верность. А вот и причина такого уровня инфицирования. Те, кого воспитывали гомосексуальные родители, намного чаще лояльно относятся к супружеской неверности – 40%. Аналогичный показатель лояльности к изменам среди выросших в гетеросексуальных семьях – 13%.

Следующий шокирующий факт: до 24% взрослых детей из однополых «семей» недавно планировали самоубийство. Для сравнения: уровень таких настроений среди выросших в нормальных семьях составляет 5%.

28% выходцев из семей, где мама – лесбиянка, являются безработными. Среди выходцев из нормальных семей этот уровень составляет лишь 8%.

69% тех, у кого мама была лесбиянкой, и 57% тех, у кого папа был гомосексуалистом, сообщили, что их семья в прошлом получала государственные пособия. Среди обычных семей это актуально в 17% случаев. А 38% тех, кто вырос с мамой-лесбиянкой, до сих пор живут на государственные пособия, и лишь 26% имеют работу на полное время. Среди тех, у кого отец был гомосексуалистом, только 34% в данный момент имеют работу на полную нагрузку. Для сравнения: среди выросших в гетеросексуальных семьях лишь 10% живут на госпособия, и половина – трудоустроены на полное время.

Вот какую смену готовят однополые семьи. Как об этом можно молчать? Тем более в Польше, где президент этой страны заявил, что однополые браки здесь не будут легализованы никогда. А с другой стороны, мэром городка избран гей Выедрон. Он же – первый гомосексуалист, избранный в парламент.

Они уже пробрались во власть даже в богобоязненной Польше. А сколько их во власти и в парламентах Европы! В интернете сообщалось, что глава правительства Люксембурга Ксавье Беттель узаконил отношения с бельгийским архитектором Готье Дестенэ, с которым состоял в гражданском браке с 2010 года. Открыто говорили о своей ориентации бывший министр иностранных дел ФРГ Вестервелле, мэры Парижа и Берлина… Не потому ли так круто начали развиваться эти негативные явления?

Если дела так пойдут и дальше, то вскоре будет стыдно признаться, что ты человек традиционной ориентации, а Земля станет превращаться в планету однополых… По-моему, Польша могла бы возглавить движение по противостоянию этому злу цивилизации. Мало лишь говорить о любви к Богу, важнее делами доказывать это. И напрасно спрашивать, что думает по этому поводу президент великой страны. Он уже высказался в том смысле, что отвергает аборты, но не против однополых браков. Не вступать же сейчас в полемику с польским президентом, лучше промолчать.

Остались без обсуждения Трампом и многие другие животрепещущие проблемы века. Многие польские газеты написали не только о том, что говорил Трамп, но и о том, о чем он промолчал.

Передовица издания Gazeta Wyborcza выражает разочарование визитом Трампа. По мнению ее автора, в речи президента США не хватало ключевых вещей – четкой позиции по отношению к сирийскому конфликту, посыла в адрес объединенной Европы.

Трамп говорил о новом глобальном конфликте, ставкой в котором вполне может оказаться судьба западной цивилизации. Но с кем хочет бороться Дональд Трамп? – задается вопросом газета. С исламскими террористами, с Россией, на которых он прямо указал в своей речи?

«Но ведь ни террористы, ни русские не в состоянии обрушить систему западных ценностей. Западной цивилизации в большей степени угрожают глобальное потепление и немыслимые катастрофы, причиной которых она сама и станет. Трамп даже не пытался оправдать свое решение выйти из договора о климате», – пишет газета, а именно в эти дни лидеры Америки посылали в ООН документы о начале выхода США из договора по климату.

Точно так же, отмечает польская пресса, в речи президента США не было ни слова о возможном решении ближневосточной проблемы и о том, как быть с оружием массового поражения, находящимся в руках сирийского и северокорейского лидеров.

Самая большая угроза?

Поговорим о еще одной не озвученной в Варшаве проблеме.

Известный американский политик Джон Маккейн как-то сказал: «Я считаю, что он (Путин) – это главная и самая большая угроза, больше, чем ИГИЛ». Резкие слова, но они произнесены для всего мирового сообщества. У заокеанских парламентариев в крови говорить так, как есть, называть вещи своими именами. И что касается характеристики В.Путина, то, видимо, Дж.Маккейн имеет определенные основания. Возьмем хотя бы такой пример. Министр иностранных дел России Лавров не устает повторять, что в Донбассе российских вояк нет и не они там стреляют. Хотя цивилизованный мир приводит факты, подтверждающие обратное.

Зайдем с другой стороны – ознакомимся с тем, что накопал украинский журналист Роман Бочкало. Он попытался выяснить: правда ли, что события в Крыму и Донбассе очень схожи с теми, какие были в чешской провинции Судеты во время ее окупации Германией?

И оказалось, что та Чехословакия и нынешняя Украина во многом схожи. Молодые, еще не успевшие окрепнуть государства стали независимыми после развала империи. Австро-Венгерской в одном случае и Советской в другом. С суверенитетом тоже подобная история. Украине его гарантировал Будапештский меморандум, Чехословакии – Версальский договор. Но в итоге оба документа оказались просто бумагой.

«Кремль ведет себя в Украине так же, как Третий Рейх – в Чехословакии в 1938 году. Немцы тогда аннексировали часть соседней страны, аргументируя это защитой прав немецкоязычных граждан региона», – говорил Роману Бочкало Любомир Заоралек, министр иностранных дел Чехии. «Русский мир и идея объединения всех русских людей под одним зонтиком – это определенно похоже на политику Гитлера, который пытался создать один большой немецкий мир», – уверен Иржи Ситлер, дипломат.

Начал Гитлер с пропагандистской войны. СМИ писали: «Горе пришло в Судеты. 20 лет правления чехов сделало из когда-то процветающей провинции нищую территорию. Закрыты фабрики, каждый третий немец без работы и пропитания. Гитлер это так не оставит!» Но когда немецкие солдаты вошли в Судеты и увидели, сколько у местного населения еды: мяса, хлеба, – они были в шоке. В Германии такого не было, – засвидетельствовал Ганош, очевидец аннексии Судетской области. Но ложь оказалась эффективнее объективной информации.

Даже «победоносные» фильмы (по результатам аннексий) оба агрессора назвали почти одинаково – «Немецкие Судеты возвращаются на родину» и «Крым. Путь на родину».

Европа и Америка проявляли полную нерешительность, когда Чехия подверглась агрессии. Из боязни испортить отношения с Германией наступили на горло собственным интересам. 30 сентября 1938 года Великобритания, Франция, Италия и Германия подписали Мюнхенское соглашение, по сути, отдав Судеты немцам. Гитлер только того и ждал. После оккупации Судет начал наступление на остальные регионы Чехии, затем Словакии… Так начиналась мировая война.

Как видим, все повторяется один к одному. Стало быть, наш путь – это дорога к третьей мировой? Сейчас это кажется просто невероятным. У одних вызовет улыбку, у других – озлобление. Дескать, не занимайтесь провокацией!

Совсем недавно никто не верил, что Россия начнет так действовать против Украины: «Да вы что, с ума сошли?! Нападать на Украину? Она же братская славянская страна! Только дурак может строить такие планы…»

Но уже Крым оккупирован, бои в Донбассе продолжаются. До этого – война в Грузии.

В жизни часто происходит именно то, что, казалось бы, не должно происходить никогда.

Сейчас лидеры некоторых стран настойчиво предлагают отменить санкции, которые были введены против России за ее действия в Украине. Вместо того чтобы усилить давление на агрессора, который не выполнил, по существу, ни одного требования, и не ждать, пока Минские соглашения станут мюнхенскими, эти, простите за резкое выражение, пацаны от политики, такие как лидер Венгрии Орбан, готовы все простить России. Вот когда российские ополченцы после Украины окажутся у границы Венгрии, а в российских газетах появятся громкие статьи о том, как венгры обижают русскоговорящих, может, тогда он что-то поймет. А может, и не поймет.

О потерях. Они станут большими, очень большими, когда отменят маленькие санкции. Тогда у Москвы руки окажутся развязанными, и может начаться то, о чем не хочется говорить и даже думать.

Вы, видимо, забыли итоги Второй мировой. Я напомню.

В 2010 году Генштаб Вооруженных сил России привел уточненные данные о потерях в Великой Отечественной войне. Потери Красной Армии составили 11.944.100 человек. В целом Советский Союз потерял 26,6 миллиона граждан. За три года войны (июнь 1941 – июнь 1944 гг.) Германия недосчиталась 6,5 миллиона человек. Всего Вторая мировая война забрала жизни 50 миллионов человек.

Только в СССР было разрушено 1710 городов, более 70 тысяч деревень, 32 тысячи заводов и фабрик, разграблено 98 тысяч колхозов. Прямые расходы на ведение войны участвующих стран составили 1 триллион 117 миллиардов долларов.

Сколько ценностей и средств произвели бы те, кто погиб в годы войны! Сколько гениев они родили бы и воспитали, и какой вклад их наследники внесли бы в развитие человечества! Как оценить эти потери?

А что значит разрушение 1710 городов и более 70 тысяч деревень, 32 тысяч заводов и фабрик? Это значит, что многие годы все средства шли на их восстановление и только крохи оставались на науку, медицину, культуру, а гражданам и специалистам, занятым на восстановлении разрушенного, было не до «высоких материй». Человечество было отброшено в своем развитии далеко назад.

Вот во что обошлось молчание и бездействие при оккупации Гитлером чешской провинции Судеты. Вы хотите таких итогов? Вот почему сегодня к зачинщикам новой войны нужно предъявить такие требования, чтобы им неповадно было зариться ни на Крым, ни на Донбасс… И это по силам совместно США, Европейскому Союзу, Большой семерке, двадцатке…

Что будет с миром и планетой Земля, если каждый вождь начнет по своему усмотрению перекраивать границы и присоединять к своему государству понравившиеся регионы и страны?..

А что же думает на сей счет Дональд Трамп? В Варшаве он не затронул эту тему, лишь вскользь заметил: «Мы призываем Россию прекратить свои дестабилизирующие действия в Украине и в других странах, а также поддержку враждебных режимов, включая Сирию и Иран. И вместо этого присоединиться к сообществу ответственных стран в нашей борьбе против общих врагов и в защите самой цивилизации».

Как видим, Трамп не один. Их как бы два. Первый произнес в Варшаве блестящую речь. А второй там же в своей главной речи продемонстрировал умолчание важнейших (!) мировых проблем. Что же это молчание означает?

Думаю, этого не знает никто. Даже сам Трамп.

Иван МАКАЛОВИЧ.

ДЗЯРЖАЎНЫ ПРАЕКТ

ТЫТАНЫ І «ТЫТАНІКІ»

Я трымаю ў руках першы том Беларускай Савецкай Энцыклапедыі, падпісаны ў друк 28 жніўня 1969 года. Той самай 12-томнай энцыклапедыі, якая для многіх пакаленняў беларусаў стала настольнай кнігай, лепшым падручнікам і памочнікам. Паколькі ў гэтым годзе выдавецтву «Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі» споўнілася роўна паўстагоддзя, ёсць нагода ўспомніць хроніку спраў даўно мінулых дзён і правесці некаторыя паралелі з сучаснасцю, паказаць, якія духоўныя тытаны сталі ля вытокаў важнейшага дзяржаўнага праекта і што ўяўляюць сабой сённяшнія «тытанікі».

Ідэю прапанаваў Пятрусь Броўка?

Кожны гістарычны факт абрастае міфамі, якія таксама становяцца гісторыяй!

Пра тое, што менавіта **Пятрусь Броўка** агучыў свайму цёзку – Першаму сакратару ЦК КПБ **Пятру Машэраву** такую думку, я прачытала ў **Рыгора Барадуліна.** Працытую яго аповед без змен: *«Застаўшыся без кіраўніцтва Саюзам пісьменнікаў, паэт загарэўся новай ідэяй – стварыць беларускую энцыклапедыю. І калі нехта з «цыкуноў»* (так беларускія пісьменнікі называлі работнікаў ЦК. – **Л.С.**) *пацікавіўся, а ці патрэбна энцыклапедыя ў Беларусі, Броўка цвёрда адказаў: «Вам не шкодзіла б ведаць, што, як лічыцца ў ААН І ЮНЕСКА, маючы каляндар і энцыклапедыю, нацыя можа ўжо называцца нацыяй з поўным правам...»*

Так ці інакш, ідэя атрымала адабрэнне. Тым больш што час быў самы належны. Набліжаліся знакавыя юбілеі – 50-годдзе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і 900-годдзе Мінска. Ды і прыклад суседзяў падахвочваў дзейнічаць. У Маскве ўжо былі выпушчаны два выданні Вялікай Савецкай Энцыклапедыі, пачалася падрыхтоўка да трэцяга выдання. Украіна таксама расстаралася – надрукавала 17 тамоў «Украінскай савецкай энцыклапедыі» на украінскай мове.

Словам, адставаць Беларусі было неналежна, і 30 снежня 1966 года ЦК КПБ і Савет Міністраў БССР прынялі Пастанову аб стварэнні Беларускай Савецкай Энцыклапедыі. Калі ўлічыць, што справа адбывалася ў самым канцы года, ды яшчэ ў пятніцу, можна з чыстай душой пахваліць партыйных мужоў: думалі не пра яліну і шампанскае, а пра канцэпцыю будучага «універсальнага даведніка».

У студзені 1967 года была сфарміравана галоўная рэдакцыя Беларускай Савецкай Энцыклапедыі Акадэміі навук БССР на правах навукова-даследчага інстытута. Уласна, гэтая дата і лічыцца кропкай адліку гісторыі выдавецтва БелСЭ, якое з 1975 года стала падпарадкоўвацца Дзяржкамвыдату БССР, а пасля атрымання краінай незалежнасці скараціла ў назве слова «савецкая» і стала падведамасным Міністэрству інфармацыі Беларусі.

У першую рэдакцыйную калегію ўвайшлі 25 чалавек. У тым ліку сам Броўка, яго калегі па пяры **Кандрат Крапіва, Пятро Глебка, Максім Танк**, а таксама вядомыя ў рэспубліцы навукоўцы, гісторыкі, музыказнаўцы. Задача перад калектывам была пастаўлена маштабная, калі не сказаць тытанічная: падрыхтаваць сотні лаканічных, але ёмістых артыкулаў па важнейшых тэмы – ад дасягненняў нацыянальнай навукі і прамысловасці да шматвяковай гісторыі Беларусі.

Тыраж запланавалі немалы – 25 тысяч асобнікаў. Каб хапіла і райкамам, і бібліятэкам, і радавым працаўнікам.

Уявіце сабе такую карціну: масціты акадэмікі, пісьменнікі, музыканты накіраваліся ў бібліятэкі, архівы, музеі – штудзіраваць спецыяльную літаратуру і дакументальныя крыніцы. Бо інтэрнэту яшчэ не было і ў памоўцы, камп'ютараў таксама – раскошай лічылася персанальная пішучая машынка, якая дапамагала хутка зафіксаваць мудрыя думкі. А яшчэ ж патрабавалася знайсці ілюстрацыі і перазняць іх звычайным фотаапаратам, паколькі лічбавай тэхнікі тады таксама не існавала.

Затое быў энтузіязм.

Паслужны спіс – інфармацыя да разважання

*На чале новага выдання ўстаў сам народны паэт Беларусі, член ЦК КПБ, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР **Пятрусь Броўка** (1905–1980), які амаль 20 гадоў, з 1948-га па 1967-ы, кіраваў Саюзам пісьменнікаў Беларусі. Лаўрэат Ленінскай і дзвюх Сталінскіх прэмій, кавалер трох ордэнаў Леніна (у кастрычніку 1972-га ён атрымае чацвёрты ленінскі ордэн разам са званнем Героя Сацыялістычнай Працы). За плячыма паэта вайна, на якую ён пайшоў добраахвотнікам, праца ў франтавым і партызанскім друку, дзясяткі зборнікаў паэзіі і прозы. Не проста зборнікаў – прыжыццёвы збор твораў у 4 тамах шматлікім яго калегам па пяры і не сніўся. Так, ёсць вершы пра партыю і нават пра Сталіна. Але ёсць і душэўная лірыка. «Пахне чабор» – гэтыя радкі знаёмы кожнаму школьніку.*

Справу працягнуў Іван Шамякін

Першы том быў здадзены ў набор 12 снежня 1968 года. Яшчэ 8 месяцаў спатрэбілася, каб падпісаць яго ў друк.

Карпатлівая праца ўсіх удзельнікаў творчага пачыну, ад вярстальшчыка да пераплётчыцы, была ўзнагароджана не толькі прэміяй, але і друкаванымі лаўрамі: на апошніх старонках тома змясціліх іх прозвішчы. Былі названы і прадпрыемствы, прыцягнутыя да выпуску: Паліграфічны камбінат імя Я.Коласа, друкарня Выдавецтва ЦК КПБ, фабрыка №2 ГУГК пры СМ СССР і папяровая фабрыка імя Ю.Янониса ў Літве.

24 лістапада 1969 года рэдкалегія здала ў набор другі том, які 3 чэрвеня 1970 года выйшаў у друк.

Магу ўявіць, як радаваўся Пётр Усцінавіч Броўка, трымаючы яго ў руках! Бо на 404-й старонцы быў змешчаны артыкул пра яго самога, народнага, масцітага, паважанага! Скрупулёзны чытач можа заўважыць: прысвечаны паэту тэкст крыху большы, чым суседняя публікацыі. Але даруем піянеру энцыклапедычнага руху Беларусі гэтую маленькую слабасць – адзін пералік узнагарод і заслуг колькі месца займае!

Пётр Усцінавіч узначальваў БелСЭ да 1980 года, аж да сваёй смерці. На змену яму прыйшоў **Іван Шамякін.** А выдавецтву ў тым жа годзе прысвоілі імя Петруся Броўкі.

Паслужны спіс – інфармацыя да разважання

Народны пісьменнік Беларусі Іван Пятровіч Шамякін (1921–2004) прадстаўляў больш маладое пакаленне беларускіх літаратараў. Хоць таксама прайшоў суровую школу вайны: камандзір гарматнага разліку, камсорг дывізіёна.

Узнагарод і тытулаў Шамякін сабраў, бадай, не менш за Петруся Броўку. Герой Сацыялістычнай Працы, кавалер ордэнаў Леніна, Кастрычніцкай рэвалюцыі, трох ордэнаў Працоўнага Чырвонага Сцяга, Дружбы народаў, «Знак Пашаны», Айчыннай вайны II ступені, ён абіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета рэспублікі (1963–1985) і Вярхоўнага Савета СССР (1980–1989). А з 1971-га па 1985 год паралельна з працай у БелСЭ нават узначальваў Вярхоўны Савет БССР.

І, што важна, пісаў кнігі. З-пад яго пяра выйшла 12 раманаў, 26 аповесцяў і 10 п'ес. Агульны тыраж кніг пісьменніка склаў больш за 25 мільёнаў асобнікаў.

З 1980-га па 1992 год, калі Шамякін узначальваў выдавецтва, былі выдадзены 7-томны «Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі», 5-томная «Энцыклапедыя прыроды Беларусі», «Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі», энцыклапедыі і даведнікі «Янка Купала», «Францыск Скарына і яго часы», «Этнаграфія Беларусі», «Беларусь у Вялікай Айчыннай вайне».

Энцыклапедыя з залатой «Пагоняй» на вокладцы

Далоў чырвоны савецкі колер! Даеш чорную вокладку з ціснёнай золатам «Пагоняй» – сімвалам беларускай незалежнасці!

Першы том 6-томнай «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі» (на самай справе тамоў выйшла 7 – 6-ы прыйшлося суправадзіць дадаткам), выпушчаны ў 1993 годзе накладам 20 тысяч асобнікаў, знаўцы шануюць асабліва. У ім упершыню ўбачылі свет шматлікія факты з айчынных і замежных архіваў, у тым ліку і засакрэчаныя. Нарэшце зніклі пустоты-недагаворкі «чырвонай» энцыклапедыі пра тое, што не сваёй смерцю памерлі ў 1937–1938 гадах сотні беларускіх літаратараў, навукоўцаў, палітыкаў. Гэта быў быццам струмень свежага паветра ў расчыненае насцеж акно! У той пераломны і поўны надзей час галоўным рэдактарам Беларускай энцыклапедыі быў прызначаны насуперак існуючай традыцыі не пісьменнік, а доктар гістарычных навук, нястомны краязнаўца, археолаг, геральдыст, актыўны прыхільнік нацыянальнага адраджэння **Міхась Ткачоў**.

Міхаіл Аляксандравіч, які аб'яднаў вакол сябе такіх жа, як сам, энтузіястаў гістарычнага адраджэння, напісаў цудоўную прадмову да новага выдання. Але, на жаль, таленавіты вучоны занадта рана пайшоў з жыцця, прабыўшы на пасадзе зусім мала: з красавіка па кастрычнік 1992 года.

Справу Ткачова працягнуў вядомы пісьменнік **Барыс Сачанка**, пад кіраўніцтвам якога ўбачыў свет другі том гістарычнай энцыклапедыі. На ім таксама горда красуецца залатая «Пагоня».

Але ўжо трэці том «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі», падпісаны да друку 22 жніўня 1996 года, выйшаў без залатога герба. Прычым вокладка стала не адзіным змяненнем ў выданні.

Паслужны спіс – інфармацыя да разважання

Міхась Ткачоў (1942–1992) за сваё кароткае жыццё паспеў многае. Папрацаваў, яшчэ будучы школьнікам, на цэментавым заводзе – каб набраць неабходны двухгадовы стаж для паступлення на гістарычны факультэт. (Такая вось была ўстаноўка: браць у гісторыкі ад сахі і кіркі.) Панастаўнічаў у раённай школе пасля заканчэння ўніверсітэта. Паўдзельнічаў у дзясятках археалагічных раскопак. Стварыў у Гродне, куды пераехаў з Мінска, гісторыка-культурны клуб «Паходня» і ўратаваў ад варварскага зносу не адзін старадаўні будынак. Ініцыяваў стварэнне «Мартыралогу Беларусі» для ўшанавання імёнаў тых, хто загінуў ад сталінскага тэрору. Абараніў доктарскую дысертацыю. І пры гэтым знаходзіў час для палітычнай дзейнасці – у складзе аргкамітэта Беларускага Народнага Фронту і на чале Цэнтральнай Рады БСДГ.

А яшчэ ён – аўтар кніг, якія дапамагаюць беларусам людзьмі звацца: «Замкі Беларусі (XIII–XVII стст.)», «Абарончыя збудаванні заходніх зямель Беларусі XIII–XVIII стст.», «Замкі і людзі» і больш за 400 навуковых публікацый. За ўклад у развіццё беларускай культуры ўзнагароджаны медалём Францыска Скарыны.

Барыс Сачанка (1936–1995), які прыйшоў у 1993 годзе на змену Міхасю Ткачову, таксама нядоўга затрымаўся на новай пасадзе. Прычына тая ж: у ліпені 1995 года пісьменнік памёр. Зрэшты, падпісаць у набор другі том гістарычнай энцыклапедыі Барыс Іванавіч паспеў. Не падвяргаючы асаблівай рэвізіі змест напісаных для яго артыкулаў.

У адрозненне ад папярэднікаў – калег па пяры, Сачанка не меў звання народнага. І ўзнагарод зарабіў паменш: 2 ордэны «Знак Пашаны», медаль Францыска Скарыны і два званні лаўрэата – Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа і Літаратурнай прэміі Саюза пісьменнікаў Беларусі імя Мележа.

Зрэшты, у пісьменніка засталося галоўнае – яго таленавітыя кнігі, якія і сёння чытаюцца з захапленнем.

Успамінаючы трылогію Брэжнева

Кажуць, крытыкаваць калег нядобра і няправільна. Кажуць, журналісты павінны праяўляць карпаратыўную салідарнасць. Кажуць, усе мы не без граху... Шмат чаго кажуць, калі не хочуць чуць праўду.

Вось і я не буду крытыкаваць тых калег, якія прыйшлі ў Беларускую Энцыклапедыю на змену Барысу Сачанку. А проста паразважаю над тым, што напісана на афіцыйным сайце Белэнцыклапедыі.

З 1996-га па 2008 год выдавецтва узначальваў паэт і публіцыст **Генадзь Пашкоў.** Пры ім былі завершаны выпуск 6-томнай «Энцыклапедыі гісторыі Беларусі», 18-томнай «Беларускай энцыклапедыі», скончана праца над серыяй гісторыка-дакументальных хронік «Памяць», пабачыла свет 7-томная энцыклапедыя «Рэспубліка Беларусь», энцыклапедыі «Вялікае Княства Літоўскае», «Беларускі фальклор» у 2-х тамах, выдадзены энцыклапедычныя даведнікі «Праваслаўныя храмы Беларусі», «Каталіцкія храмы Беларусі».

У паслужным спісе Пашкова таксама ёсць узнагароды: лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола БССР, прэміі імя Янкі Купалы. Ён – аўтар каля двух дзясяткаў зборнікаў паэзіі, публіцыстыкі і кніг для дзяцей. Але ці роўныя гэтыя кнігі творчасці Броўкі, Шамякіна, Сачанкі? Чытачы самі маюць права параўнаць творы і адказаць на рытарычнае пытанне.

З кастрычніка 2008-га па ліпень 2013 года выдавецтвам кіравала **Таццяна Бялова** – у статусе дырэктара. За якія заслугі яна атрымала такую пасаду? Нават не хочацца разважаць на гэты конт. Скажу толькі: пад яе патранажам былі выдадзены энцыклапедыі «Археалогія Беларусі» ў 2-х тамах, «Лён», «Энцыклапедыя Перамогі. Беларусь – Масква», «Прырода Беларусі», «Вялікае Княства Літоўскае», «Гісторыя беларускай кнігі» у 2-х тамах – пералік можна працягваць яшчэ. Але для разумення карціны, пэўна, хопіць дадаць вось гэтыя выданні: «Энцыклапедыя БФСТ «Дынама», «Энцыклапедыя беларускага хакея», каталогі «Рэспубліка Беларусь. Экспартны патэнцыял», кнігі прадстаўніцкага фармату серыі «Энцыклапедыя рарытэтаў»...

Якія ўзнагароды мае сама Бялова, шчыра кажучы, я не ведаю. І творчасці яе, калі такая насамрэч маецца, таксама не чытала.

Са жніўня 2013-га па чэрвень 2014 года дырэктарам выдавецтва быў нехта **В.Ю.Аляксандраў.** У гэты перыяд былі выдадзены «Ветэрынарная энцыклапедыя» ў 2-х тамах, энцыклапедыі «Гарады і вёскі Беларусі. Мінская вобласць», «Культура Беларусі», «Прырода Беларусі», факсімільнае выданне з каментарыямі «Баркалабаўскі летапіс», фотаальбомы «Мінск вячэрні» і «Прырода захапляе», «Кніжная спадчына Беларусі».

Ну што тут скажаш? Асабіста мяне прырода больш захапляе не на «энцыклапедычных» здымках, а ў жывым выглядзе. Любавацца Мінскам вячэрнім я таксама люблю ў натуры, а не на буклетах, якія прыстала выдаваць турагенцтвам, а не саліднаму дзяржаўнаму выдавецтву.

І нарэшце аб тых, хто ў руля сёння. У кастрычніку 2014 года дырэктарам выдавецтва стаў **Уладзімір Андрыевіч,** былы галоўны рэдактар «Народнай газеты», якая пры ім канчаткова згубіла колішнюю папулярнасць. Сайт выдавецтва падрабязна называе дзясяткі выдадзеных пры ім кніг: энцыклапедыі «Культура Беларусі», «Рэгіёны Беларусі», «Гарады і вёскі Беларусі», «Энцыклапедыя для школьнікаў і студэнтаў», «Вялікая энцыклапедыя Вялікага тэатра Беларусі», даведачныя выданні «Твае сыны, Беларусь. Кавалеры ордэна Славы», «Твае героі, Беларусь. Героі Сацыялістычнай Працы», «Іх імёнамі названы... Вуліцы Мінска», «Твае сыны, Беларусь. Героі Савецкага Саюза»... Безумоўна, падобныя кнігі-даведнікі патрэбны – як навучальныя падручнікі, дапаможная літаратура. Патрыятычная літаратура таксама неабходна, хоць, магчыма, і ў іншым, менш пафасным фармаце. Але вось чытаю я ў пераліку выдадзенага такія назвы: «Адраджэнне. Ад рэабілітацыі да ўстойлівага развіцця» (2016), «Разам. 20 гадоў саюзнаму парламентарызму» (2016). І задаюся пытаннем: ці возьме хто-небудзь у рукі праз наступныя 20 гадоў гэтыя «энцыклапедычныя шэдэўры»? А калі і возьме, то з якой мэтай? Хіба што ў навучанне нашчадкам, як не трэба абыходзіцца з паперай і дзяржаўнымі сродкамі. Нават калі гэтыя сродкі выдзелены з кішэні суседняй дзяржавы.

Менавіта з такой мэтай я ўзяла ў рукі трылогію Леаніда Брэжнева пра Малую зямлю, цаліну і – так-так – вечнае адраджэнне, знойдзеную нядаўна на гарышчы уласнай дачы. І не выкінула ў апошні момант на сметнік, вырашыўшы паказаць падрастаючаму ўнуку, якія дурныя догмы, палітычны канфармізм, прафанацыю прафесіі давялося перажыць нашаму пакаленню. Няўжо гісторыя зноў паўтараецца?

Замест пасляслоўя

Чытачы, верагодна, звярнулі ўвагу на тое, якія гістарычныя пласты паднялі калектывы першых рэдакцый Беларускай Савецкай Энцыклапедыі (БелСЭ) і на якую дробязь збіліся сённяшнія супрацоўнікі гэтага найгалоўнага выдавецтва краіны. Як абмялела кадравая палітыка – ля вытокаў справы нацыянальнай важнасці стаялі сапраўдныя духоўныя тытаны, а сёння… Што і казаць, усё залежыць ад таленту людзей, іх светапогляду, прафесійнага ўзроўню.

Я не настальгірую па савецкай уладзе. Тым не менш вымушана прызнаць: у той час, калі рэдакцыя Беларускай Савецкай Энцыклапедыі рабіла першыя крокі ў ажыццяўленні важнейшых праектаў, лозунг «кадры вырашаюць усё» быў не пустым гукам. На адказныя пасады падбіраліся людзі, здольныя генерыраваць ідэі, прымаць неардынарныя рашэнні і нават паспрачацца ў крытычных выпадках з той жа уладаю, адстойваючы свае пазіцыі. Тытаны, якія не ператваралі даверанныя караблі ў «тытанікі» і не перасядалі затым на ратавальныя плыты.

Няўжо сёння нельга знайсці такіх тытанаў? Няўжо абмялела кадравая крыніца? Не веру, бо нават наўскідку магу назваць шэраг выдатных паэтаў, пісьменнікаў, у тым ліку з ганаровымі тытуламі, творцаў, якіх добра ведаюць не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі. І не проста ведаюць, але і паважаюць за іх творы – і будуць паважаць і праз 20 гадоў, і праз 100. Менавіта такія волаты павінны стаяць на чале Беларускай Энцыклапедыі.

Напрыканцы хачу нагадаць адзін сюжэт – таксама на энцыклапедычную тэму. 15 гадоў таму тагачасны дырэктар Нацыянальнага архіва Беларусі **Вячаслаў Селяменеў** паказаў мне цікавыя дакументы – мы нават паспрабавалі давесці гісторыю да ведама шырокой грамадскасці. Але сёння не грэх і паўтарыць.

Дык вось: на пачатку 30-х гадоў мінулага стагоддзя ў Беларусі ўжо рабілася спроба выдаць Беларускую савецкую энцыклапедыю ў 10 тамах. 1 красавіка 1934 года нават адбылося «строга сакрэтнае» пасяджэнне Бюро ЦК КП(б)Б па гэтым пытанні. Першы том БелСЭ павінен быў выйсці не пазней кастрычніка 1934 года. Астатнія – за наступныя чатыры гады. У склад рэдкалегіі будучага выдання ўвайшлі 26 чалавек. У тым ліку першы сакратар тагачаснага ЦК рэспублікі **Гікала,** старшыня Саўнаркама **Галадзед**, старшыня ЦВК БССР **Чарвякоў**, старшыня Саюза пісьменнікаў БССР **Клімковіч**, паэт **Якуб Колас**...

Але ўвосень 1934-га першы том не выйшаў. Хоць 450 (!) прыцягнутых аўтараў у тэрмін здалі партыйным рэцэнзентам свае працы. Здагадваецеся, чаму не выйшаў?

Таму што ў СССР на той час пачаліся палітычныя працэсы над «ворагамі народа», у якія сталі паступова трапляць першыя стваральнікі беларускай энцыклапедыі.

Спачатку коней на пераправе, то бок аўтараў, спрабавалі мяняць – замест тых, хто выбыў, як тады казалі. Гранкі з напісанымі імі артыкуламі канфіскоўваліся і знішчаліся. Мабілізаваныя новыя «энцыклапедысты», бачачы, як і куды знікаюць папярэднікі, у паніцы перапісвалі артыкулы з выдадзенай у Маскве Вялікай Савецкай Энцыклапедыі, але таксама траплялі ў ворагі народа.

Скончылася справа тым, што 22 кастрычніка 1937 года, калі першая айчынная энцыклапедыя павінна была ўжо трапіць на паліцы бібліятэк і кнігарняў, выконваючы абавязкі загадчыка аддзела друку і выдавецтваў ЦК КП(б)Б **Буцелін** напісаў дакладную запіску ў ЦК наступнага зместу: «*Каля двух гадоў таму пастановай Бюро ЦК КП(б)Б і СНК БССР было вырашана выдаць «Беларускую Савецкую Энцыклапедыю». З гэтай мэтай пры Акадэміі Навук БССР была створана галоўная рэдакцыя. У складзе рэдакцыі, вядома, апынуліся ворагі народа (Сурта і інш.). За два гады працы падрыхтаваны да друку толькі першы том энцыклапедыі, зараз жа ідзе канфіскацыя з тома артыкулаў, напісаных ворагамі народа, і артыкулаў, прысвечаных ворагам народа. Зам. галоўнага рэдактара энцыклапедыі, акадэмік Вольфсан просіць для далейшай падрыхтоўкі выпуску энцыклапедыі і канчатковай рэдакцыі першага тома зацвердзіць новы склад галоўнай рэдакцыі. Кандыдатаў у склад рэдакцыі ён не вылучае.*

Аддзел друку і выдавецтваў лічыць, што ў дадзены час неабходна спыніць далейшую працу па выданні БелСЭ і зацвердзіць прадстаўлены па гэтым пытанні праект рашэння Бюро ЦК КП(б)Б».

10 лістапада 1937 года, адразу пасля ўрачыстасцяў у гонар юбілею Кастрычніцкай рэвалюцыі, Бюро ЦК КП(б)Б на чарговым «строга сакрэтным» пасяджэнні прыняло такое ж сакрэтнае рашэнне: «*У сувязі з тым, што выданне Беларускага Савецкай Энцыклапедыі было дазволена шкоднікамі і шпіёнамі* (арфаграфію аўтара захоўваю. – **Л.С.**), *якія прабраліся да кіраўніцтва БССР з мэтай падману беларускага народа і растранжырвання дзяржаўных сродкаў, бюро ЦК КП(б)Б пастанаўляе: Спыніць працы па выданні энцыклапедыі, тэхнічна-рэдакцыйны апарат распусціць. Даручыць СНК БССР стварыць ліквідацыйную камісію для ліквідацыі ўсіх спраў па выданні Беларускага Савецкай Энцыклапедыі. Усю працу камісіі скончыць да 1 снежня 1937 г.*».

Большасць аўтараў і куратараў беларускай энцыклапедыі, якая так і не пабачыла свет, былі расстраляны. Ці ведаў пра гэта ў 1967 годзе Пятрусь Броўка, сказаць не магу. Таму што сама не ведаю дакладнага адказу.

Людміла СЯЛІЦКАЯ.

ВНИМАНИЕ!

За американской визой в Киев, Варшаву, Вильнюс

Посольство США в Москве и консульство в Санкт-Петербурге отменяют прием заявлений на получение виз от граждан Республики Беларусь. Об этом сообщает пресс-служба посольства.

«Собеседования для граждан Республики Беларусь, подавших заявление на неиммиграционную визу США и уже оплативших консульский сбор, будут переназначены», – сказано в сообщении.

Гражданам нашей страны рекомендуют обратиться для прохождения собеседований на получение неиммиграционных виз в посольства США в Варшаве, Киеве или Вильнюсе.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

Кіроўца таксі быў п'яны!

У мінулым нумары мы расказвалі пра жудаснае ДТЗ, якое здарылася ў Мінску 17 жніўня ў 7.20 раніцы на скрыжаванні сталічнай вуліцы Мірашнічэнкі і МКАД. Таксі з пасажырамі ўрэзалася ў рэйсавы аўтобус. Загінулі хлопец і дзяўчына.

Як паведаміла афіцыйны прадстаўнік Следчага камітэта Беларусі **Юлія Ганчарова,** устаноўлена, што з 2.00 17 жніўня кіроўца таксі перастаў прымаць замовы і адпачываў са сваімі знаёмымі, якія і былі пасажырамі ў момант ДТЗ.

Акрамя таго, у следства ёсць відэазапіс непасрэдна моманту сутыкнення, на якім відаць, што яно здарылася без тармажэння.

Атрыманы і далучаны да матэрыялаў справы звесткі аб тым, што ступень алкагольнага ап'янення кіроўцы была 1,54 праміле.

Кіроўца і пасажыр, які выжыў, застаюцца ў рэанімацыі. Кіроўца ў коме.

ЭНТУЗІЯСТЫ

Месца, дзе жывуць цуды

Ужо трэці год у Гродне дзейнічае этнакрама **"Цудоўня"**, якая за невялікі прамежак часу паспела ператварыцца ў знакавае месца на карце горада. Пра гісторыю гэтай культурнай пляцоўкі на базе крамы мы паразмаўлялі з **Андрэем Несцяровічам,** які сумесна з жонкай Надзеяй з'яўляецца яе заснавальнікам і ўладальнікам.

Андрэй, тэхнік-электрык паводле адукацыі, на пачатку сваёй працоўнай дзейнасці займаўся рамонтам тэлефонаў, захапляючыся сярэднявечнай рэканструкцыяй. Пасля вяртання з войска за некалькі гадоў аб'ехаў значную частку Расіі, удзельнічаючы ў разнастайных рэканструктарскіх фестывалях. Яго ўразіла, наколькі расіяне не толькі шануюць сваю гісторыю, культуру, традыцыі, але і актыўна папулярызуюць яе сярод звычайнага насельніцтва. Таму па вяртанні на Радзіму Андрэй марыў пачаць падобную дзейнасць, пажадана звязаную з рамёствамі. Спачатку ён бачыў свой праект у форме пляцоўкі для рэканструктараў, але калі стала зразумелым, што такая ідэя сама па сабе нежыццяздольная, планы прыйшлося падкарэкціраваць. Пад уплывам жонкі першапачатковая ідэя змяніла напаўненне.

– Адкуль такая прыгожая назва і што яна значыць?

– Назву "Цудоўня" прыдумала мая жонка Надзейка. Думала доўга. У нас у краме цудоўныя рэчы, гэта цудоўнае месца, і само яго з'яўленне – цуд. Само гэтае слова не мае эквівалентаў у іншых мовах. Фактычна гэта месца, дзе жывуць цуды.

– Разглядалі праект як працу ці толькі як захапленне?

– З самага пачатку гэта задумвалася як будучая праца, таму што захапленне, якое не прыносіць табе сродкаў для існавання, само па сабе нежыццяздольнае. Інакш прыйдзецца займацца чымсьці яшчэ, каб зарабляць грошы, што будзе адбіраць у цябе час ад любімага занятку.

– Хто аказаў уплыў на з'яўленне вашага праекта?

– Лёс пазнаёміў мяне з Уладзімірам Яроменкам, на той час гаспадаром інтэрнэт-крамы "33 камоды". У яго была мара стварыць інтэрнэт-радыё. І мы пачалі рабіць радыё "Пірат". А потым я патрапіў на занятк "Мова нанова", дзе сустрэўся з іх вядучым Антосем Янкоўскім, гаспадаром крамы "Кубік". Янкоўскі і Яроменка ўжо былі знаёмыя. І неяк Яроменка мне кажа: "У нас тут з Антосем з'явілася ідэя адкрыць сумесную краму. Давай будзеш трэцім". Такім чынам я ўвязаўся ў кампанію. У нас была ідэя – тры крамы пад адным дахам, каб менш плаціць за арэнду і адзін аднаго падтрымліваць. Усё ж утрох лягчэй. Планавалася, што да пачатку рэалізацыі праекта пройдзе яшчэ некалькі месяцаў, але літаральна праз некалькі дзён тэлефануе Яроменка і кажа: "Ёсць памяшканне, і трэба цяпер пачынаць, або нічога не будзе".

– Напачатку было цяжка?

– Пачатак быў жудасны. Мы з жонкай часам начавалі ў краме. Неабходна было рабіць рамонт, да таго ж у мяне не было ніякага прадпрымальніцкага досведу, трэба было разбірацца з папяровай цяганінай.

Каб мець грошы на арэнду, я паралельна працаваў у другой фірме, падрабляў зборкай мэблі, дробнымі замовамі, Надзя падрабляла вычыткай тэкстаў. Усё ішло на краму. З глыбокіх мінусаў было цяжка вылазіць, але мы вылезлі.

Адначасова трэба было дамаўляцца з вытворцамі. Здаралася, што перамовы зацягваліся да позняй ночы.

Мы па ўсёй краіне бадзяліся з заплечнікамі: з Брэста, Мінска, Бабруйска, Слоніма вазілі кераміку, тэкстыль...

– Якім прынцыпам вы кіруецеся цяпер у стасунках з пакупнікамі?

– Я часта кажу: вы тут не пакупнікі, а мы не прадаўцы, вы тут госці, а мы гаспадары. Адчувайце сябе як госці, але не забывайцеся, што вы менавіта ў гасцях. І калі ты ходзіш з чалавекам па краме, расказваеш яму дзве гадзіны нешта, бачыш яго палаючыя вочы, нават калі ён выходзіць, нічога не набыўшы, застаецца адчуванне, што дзень прайшоў недарма: чалавек штосьці адсюль вынес, хай не з сабой, але ў сабе.

– А як узнікла ідэя правядзення культурніцкіх мерапрыемстваў?

– У нас з самага пачатку была мэта паказаць, расказаць і даць магчымасць знесці ад нас нешта сабе або ў сабе: веды ці нейкі прадмет. "Цудоўня" нароўні сумяшчае два накірункі: з аднаго боку, гэта крама як рамесніцкая пляцоўка, фактычна інтэрактыўны музейчык, таму што большасць прадметаў, што ў нас выстаўлены, маюць карані ў гісторыі больш ці менш наближанай да нашага часу, з другога – і імпрэзавая культурніцка-адукацыйная частка. Мы круцімся вакол усяго, што тычыцца культуры і не тычыцца палітыкі ці нейкіх рэлігійных спрэчак. Маё перакананне: палітыка – палітыкай, культура – культурай. Асабіста я займаюся культурай, у палітычны вір не сунуся.

– Якое мерапрыемства было самым першым?

– Сустрэча з Віктарам Кірэевым і яго выступленне па тэме "Горадня на старых паштоўках". А хутка адбыўся канцэрт гурта "Вочы".

– А якія з праведзеных мерапрыемстваў найбольш запомніліся?

– Вядома ж, тая імпрэза з Кірэевым. Запомнілася "Гадзіна Зямлі", калі ў нас было вельмі шмат народу і паказвалі фрагмент казкі "Маленькі прынц". Са свайго боку, імкнуліся паказаць, што мы, беларусы, па-свойму ўдзельнічаем у сусветнай акцыі. З адбіткамі нашай культуры.

Запомнілася адкрыццё кніжнай секцыі. Нехта з журналістаў акрэсліў яго як "шасцігадзінны літаратурны марафон". У адзін дзень было некалькі кніжных прэзентацый з канцэртам. Гэта было вельмі цёплае, утульнае, светлае свята, правесці якое нам дазволілі толькі з чацвёртага разу.

Мінулай зімой мы ладзілі "Тэатральную пятніцу" па ідэі нашай сяброўкі Надзеі Крапівінай. Яна кожную пятніцу рабіла відэапрагляд сусветна вядомых відэаспектакляў.

А пачыналі мы з сустрэч з беларускімі гісторыкамі – "Гістарычных аўторкаў", якія доўжыліся больш як паўгода, штотыдзень без перапынкаў.

– Якія планы на будучыню?

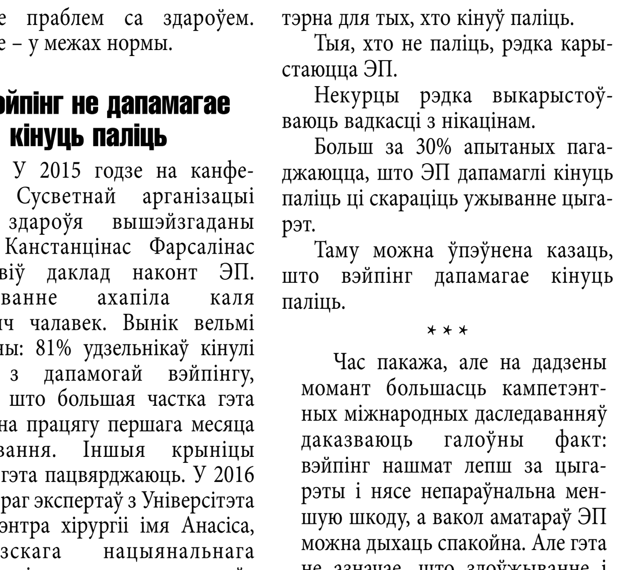
– Хочацца адкрыць кавярню, пякарню, каб былі свежыя булкі, свежаспечаны жытні хлеб – ён касмічны на смак. Або аб'яднаць у адно кнігарню, кавярню і музычную секцыю. Падобныя пляцоўкі, як у нас, хацелася б мець не толькі ў Гродне, але і ў іншых гарадах, невялікіх мястэчках.

Васіль ГЕРАСІМЧЫК.

ЭЛЕКТРОННЫЯ ЦЫГАРЭТЫ

Міфы і рэальнасць

Вакол тэмы электронных парагенератараў (у народзе – вэйпінг) ходзіць шмат чуткаў і спрэчак. Адны кажуць, што гэта ледзьве не карысна, а, напрыклад, беларускія дзяржаўныя медыцынскія структуры спрабуюць стварыць вакол гэтай тэмы арэол жудасці, намякаючы на тое, што не варта адмаўляцца ад традыцыйных цыгарэт. Гэта не дзіўна, бо дзяржаўнае тытунёвае прадпрыемства «Нёман» на 2015 год займала 79,9% рынку Беларусі, а афіцыйны чысты прыбытак за 2016 год складае 93.065 беларускіх рублёў, што ў 2,6 раза больш, чым у 2015-м, калі адпаведны паказчык склаў 35.412 беларускіх рублёў. Таму мы сабралі асноўныя меркаванні наконт электронных парагенератараў (далей – ЭП), каб нарэшце вызначыць, што праўда, а што міф.

1. ЭП больш шкодныя за цыгарэты

Гэта міф. Яшчэ ў 2015 годзе ў Брытаніі па замове Міністэрства аховы здароўя былі праведзены даследаванні на дадзеную тэму. Вынік паказаў, што ЭП на 95% больш бяспечныя за цыгарэты. Аднак некаторыя даследчыкі палітыкі тытуню, як Кенэт Уорнэт з Мічыганскага ўніверсітэта, заяўлялі, што з практычнага пункту гледжання лічба крыху меншая – каля 80–85%, але факт застаецца фактам: ЭП нашмат бяспечней для здароўя, чым цыгарэты.

2. Нікацін – асноўны шкодны элемент, таму розніцы паміж ЭП і цыгарэтамі няма

Таксама міф. Па-першае, нікацін не прызнаны канцэрагенам (рэчывам, якое выклікае ракавыя пухліны). Аднак вучоныя падкрэсліваюць, што пры гэтым нельга лічыць нікацін абсалютна бяспечным рэчывам. Яго празмернае ўжыванне спрыяе развіццю гіпертаніі, павелічэнню сардэчных скарачэнняў і выклікае шэраг лакальных раздражняльных уздзеянняў на арганізм. Але смяротных захворванняў нікацін не выклікае. Вучоныя параўноўваюць яго па шкоднасці з кавай. А вось асноўная шкода цыгарэт не ў нікаціне, а ў шэрагу канцэрагенаў і самім працэсе гарэння.

3. ЭП абсалютна бяспечныя для здароўя

Гэта міф. Няхай яны і на 80–95% бяспечней за цыгарэты, але пэўную небяспеку ўсё ж такі нясуць. У пары ЭП заўважана большае ўтрыманне цяжкіх металаў, чым у дыме звычайных цыгарэт. Калі верыць дакладу вядомага даследчыка вэйпінгу доктара Канстанцінаса Фарсалінаса, супрацоўніка грэчаскага Цэнтра кардыялагічнай хірургіі імя Ананіса, гэтыя паказчыкі не перавышаюць норм для медыцынскіх інгалятараў. Таксама даследаванні паказалі наяўнасць такіх таксінаў, як фармальдэгід і ацэтальдэгід, але ж іх утрыманне нашмат меншае ў параўнанні са звычайнымі цыгарэтамі. Але большасць даследаванняў паказала, што асноўную небяспеку нясуць рэчывы дыяцэтыл і ацэтыл прапіяніл, якія часта ўтрымліваюцца ў араматызатарах для ЭП-вадкасцяў, што паказвае неабходнасць кантролю іх якасці. Таму трэба адказна падыходзіць да выбару араматызатараў. Можна сказаць цвёрда, што дзецям і тым, хто не паліць, лепш не забаўляцца з ЭП.

4. Пара ад ЭП небяспечная для навакольных

Міф. Пра гэта кажа нават даследаванне British American Tobacoo. У 2015 годзе ў выніку эксперымента было даказана, што пара ад ЭП не аказвае таксічнага эфекту на клеткі лёгкіх. Больш раннія даследаванні іншых крыніц паказалі, што адзіны залішні элемент, які навакольныя могуць удыхнуць разам з парай, – зусім невялікая доза нікаціна, якая не выклікае праблем са здароўем. Астатняе – у межах нормы.

5. Вэйпінг не дапамагае кінуць паліць

Міф. У 2015 годзе на канферэнцыі Сусветнай арганізацыі аховы здароўя вышэйзгаданы доктар Канстанцінас Фарсалінас прадставіў даклад наконт ЭП. Даследаванне ахапіла каля 20 тысяч чалавек. Вынік вельмі пазітыўны: 81% удзельнікаў кінулі паліць з дапамогай вэйпінгу, прытым што большая частка гэта зрабіла на працягу першага месяца даследавання. Іншыя крыніцы таксама гэта пацвярджаюць. У 2016 годзе шэраг экспертаў з Універсітэта Парт, Цэнтра хірургіі імя Анасіса, Французскага нацыянальнага даследчага інстытута аховы здароўя і медыцынскіх даследаванняў зрабіў аналіз дадзеных аднаго з самых вялікіх сацыяльных апытанняў наконт тытуню і ЭП у Еўрапейскім Саюзе, якое было праведзена ў 2014 годзе. Вынікі наступныя:

Выкарыстанне вэйпінгу характэрна для тых, хто кінуў паліць.

Тыя, хто не паліць, рэдка карыстаюцца ЭП.

Некурцы рэдка выкарыстоўваюць вадкасці з нікацінам.

Больш за 30% апытаных пагаджаюцца, што ЭП дапамаглі кінуць паліць ці скараціць ужыванне цыгарэт.

Таму можна ўпэўнена казаць, што вэйпінг дапамагае кінуць паліць.

* * *

Час пакажа, але на дадзены момант большасць кампетэнтных міжнародных даследаванняў даказваюць галоўны факт: вэйпінг нашмат лепш за цыгарэты і нясе непараўнальна меншую шкоду, а вакол аматараў ЭП можна дыхаць спакойна. Але гэта не азначае, што злоўжыванне і выкарыстанне ЭП дзецьмі бяспечна і неабходна. Кожны сам робіць свой выбар, але пакуль вэйпінг – нейлепшая альтэрнатыва для курцоў, але не забава для тых, хто не паліць.

Багдан САКАЛОЎ.

ДЛЯ ВЯСЁЛАЙ КАМПАНІІ

Колькі ў небе зор!

(Беларускі вальс)

Словы і музыка А.Шыдлоўскага.

Колькі ў небе зор – цяжка палічыць,
Толькі з іх адна найярчэй гарыць.
Гэта ты, мая зорка ясная,
Ты – любоў мая непагасная. } 2 разы

Ў працы і ў жыцці добра нам з табой
Марыць і любіць з песняй маладой.
Дзе так добра жыць, дзе такі прастор!
Шчасця больш у нас, як на небе зор. } 2 разы

Край шырокі наш, мірны, дарагі!
І бягуць удаль светлыя шляхі.
Мне з табой па іх хочацца ісці
І дзяліць усё разам у жыцці. } 2 разы

ВЫСТАВА

Таямніцы першадрукароў

Гродна далучыўся да святкавання 500-годдзя беларускага кнігадрукавання вялікай выставай "Таямніцы старых пераплётаў" у Гродзенскім дзяржаўным гісторыка-археалагічным музеі.

Экспаніруюцца выданні канца XV – пачатку XVI стагоддзя, якія мог бачыць Францыск Скарына, калі прыехаў вучыцца ў Кракаўскі ўніверсітэт, або пазней, падчас навучання ў Падуанскім універсітэце, што ў Італіі. Прадстаўлены кнігі аўтараў, якія былі сучаснікамі нашага першадрукара і з якімі ён быў знаёмы асабіста. Да такіх належаў Ян Глагоўскі, прафесар Кракаўскага ўніверсітэта.

Сабраныя экспанаты знаёмяць з гісторыяй узнікнення і распаўсюджвання кнігадрукавання ў Заходняй Еўропе, Каралеўстве Польскім і Вялікім Княстве Літоўскім, са спосабамі вырабу паперы, стварэння элементаў афармлення кнігі. Прадстаўленыя кнігі аздоблены шыкоўнымі пераплётамі, гравіраванымі тытульнымі лістамі, тонка выкананымі гравюрамі.

Самы старажытны сярод экспанаваных твораў надрукаваны ў 1493 годзе. Ён уваходзіць у канвалют, пад адной вокладкай якога пераплецены адразу тры кнігі (інкунабулы), надрукаваныя з моманту з'яўлення вынаходніцтва Іагана Гутэнберга да 1500 года ўключна.

Арыенцірам для Францыска Скарыны выступалі так званыя "альдыны", дзве з якіх прадстаўлены на выставе, – кнігі выдавецтва Альда Мануцыя, самага знакамітага друкара эпохі ранняга Рэнесансу. Менавіта ён пачаў першым друкаваць кнігі невялікага памеру, што змяншала іх кошт і рабіла даступнымі для шырокай колькасці людзей. Ён жа пачаў нумараваць старонкі і ўвёў шрыфт курсіў. Альд Мануцый таксама з'яўляецца выдаўцом першага сусветнага бестселера, якім стала выдадзеная ў 1501 годзе кніга італьянскіх вершаў Франчэска Пятраркі. Яе тыраж дасягнуў лічбы 100 тысяч экземпляраў.

Да ліку каштоўных выданняў, прадстаўленых у Гродзенскім музеі, належыць "Дэкамерон" Бакачыа, падручнік, напісаны спаленым за ерэтычныя погляды Саванаролай, "95 тэзісаў" Марціна Лютэра – ідэйнага начынальніка Рэфармацыі, 500-годдзе якой будзе адзначацца 31 кастрычніка. Захавалася ўзгадка пра сустрэчу Лютэра з доктарам медыцыны Францыскам, якім, хутчэй за ўсё, быў беларускі першадрукар. Увогуле на выставе хапае выданняў, занесеных каталіцкай царквой у "Спіс забароненых кніг". Маецца тут і фактычна першы каталог па нумізматыцы, створаны сябрам Рафаэля Санці Андрэа Фульвія. Гэта кніга 1517 года са 190 ксілагравюрамі (і гэта пры аб'ёме кнігі ўсяго ў 228 старонак!), што для свайго часу было сапраўдным адкрыццём.

Васіль ГЕРАСІМЧЫК.
Гродна.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ

Ён глядзіць на свет крытычным розумам

Вітражамі мудрасці можна назваць чарговы зборнік Яўгена Гучка "У родным краі", які выйшаў нядаўна ў Інстытуце беларускай гісторыі і культуры.

Як і ў папярэдніх яго кніжках, у гэтым зборніку – бачанне свету крытычным розумам, яднанне з прыродай, сацыяльная абвостранасць, маральны і эстэтычны зарад. Гэта выхоўвае ў душах людзей прыгожае светаўспрыманне, успрыманне праўды і справядлівасці, а таксама ўмацоўвае пачуццё нацыянальнай годнасці ў свядомасці беларусаў.

Нельга адоранаму чалавеку ганарліва замыкацца ў сваёй выключнасці. І паэт не засяроджваецца на сваім асабістым "я". Яго "я" – вельмі беларускае, зборнае, супольнае. Відаць, таму многія радкі Я.Гучка запамінаюцца і іх хочацца паказаць іншым.

Кожны творца чакае зычлівай ацэнкі яго справы. Гэта дае яму новыя сілы і задумы, стымулюе для далейшай творчасці. Няхай Яўгену Гучку Бог і надалей дае творчага натхнення і плёну ў перадачы людзям праўды, высакароднасці, харастава і шчырасці, бо яны – катэгорыі Боскія! Паэт робіць вялікую стваральную працу, спрыяе маральнаму, эстэтычнаму і духоўнаму ўдасканальванню людзей і грамадства.

Лідзія ЗІЗА,
былы рэдактар часопіса "Весці АН Беларусі", гуманітарная серыя.

ХОБІ

Аўтабаі пад Гродна

19 жніўня ў маёнтку Каробчыцы спякотным было не толькі надвор'е, але і атмасфера, якая панавала тут. Шматлікія гледачы сабраліся, каб паглядзець на сапраўднае відовішча – бітву машын у межах IV этапу Кубка гарадоў Беларусі па аўтабаях 2017.

Вадзіцелі з Гродна, Слоніма, Мінска, Баранавічаў і Пінска змагаліся ў двух асноўных класах: "База", дзе абаронены толькі вадзіцель, і "База ПРА", дзе каркас ахоўвае яшчэ і маторны адсек. Прызавы фонд спаборніцтва склаў 2000 рублёў.

У класе "База ПРА" не было роўных гродзенцу Мікалаю Журовічу на яго неверагодным чынам, быццам з галівудскіх фільмаў, перарobленым "Рэно".

А ў катэгорыі "База" да апошняга здавалася, што перамогу на белай "Волзе" атрымае Аляксандр Салейка са Слоніма. Машыну ўпрыгожвала імя "Вольга". Сланімчанін раз за разам атакаваў чорную "Волгу" пінчука Валерыя Шайтанава. Раптам рухавік машыны Салейкі змоўк. Аўто пінчука таксама не варушылася: як высветлілася, два пярэднія колы ў яго былі прабіты. У выніку ўсё вырашыла ўмяшальніцтва суддзяў. Машыны выцягнулі на цэнтр рынга і, згодна з умовамі, лепшым стаў той, хто пакінуў месца спаборніцтва сваім ходам. Такім чынам перамога адправілася ў Пінск.

Васіль ГЕРАСІМЧЫК.

САЛІДАРНАСЦЬ

Дапаможам Ваню!

Ваню Анішчанку з Наваполацка амаль тры гады. Да пяцімесячнага ўзросту ён рос цалкам здаровым дзіцём. А потым у хлопчыка ўзніклі сур'ёзныя праблемы са здароўем. Бацькам давялося абысці мноства ўрачэбных кабінетаў. Сёння сям'я Анішчанка змагаецца за здароўе свайго дзіцяці. Хлопчык мае патрэбу ў лячэнні ў еўрапейскай клініцы.

– *Ваня нарадзіўся ў тэрмін і здаровым, ён трэцяе дзіця ў нашай сям'і,* – сказала «Народнай Волі» мама Вані Юлія Анішчанка. – *Медыкі праводзілі агляды, ніякіх праблем не было. Ванечка рос, набіраў вагу і развіваўся. Мы былі шчаслівыя...*

Але ў 5 месяцаў у хлопчыка пачаліся сутаргі. Ваню паклалі спачатку ў наваполацкую, а потым перавялі ў абласную бальніцу, дзе пасля неабходных абследаванняў было пачата лячэнне супрацьсутаргавымі прэпаратамі.

– *Лекі не дапамагалі, і праз некаторы час нам зноў прыйшлося легчы ў бальніцу,* – успамінае мама хлопчыка. – *Узнікла падазрэнне, што ў Вані страшны дыягназ – сіндром Вэста. Пры гэтым захворванні ў дзіцяці частыя эпілептычныя прыступы, якія не паддаюцца медыкаментознаму лячэнню. Таксама ёсць затрымка ў развіцці. Пасля гэтага мы пачалі лячыцца ў навукова-практычным цэнтры «Маці і дзіця» ў Мінску.*

Да 8–9 месяцаў Ваня яшчэ развіваўся як належыць. Калі яму быў годзік, здарыўся цяжкі прыступ. Каля двух месяцаў мы аднаўляліся: патроху ён пачаў садзіцца, пераварочвацца, поўзаць, уставаць. Нягледзячы на тое, што мы дадалі прэпараты, у два годзікі сітуацыя паўтарылася. Наш доктар прапанавала гарманальную тэрапію.

Пры правільным падборы прэпаратаў у палове выпадкаў атрымліваецца дамагчыся поўнага пазбаўлення дзіцяці ад прыступаў. Позняя дыягностыка і няправільны выбар лекаў прыводзяць да страты часу і пагаршаюць прагноз.

За два гады Ваню прыйшлося пабываць у некалькіх бальніцах і медыцынскіх цэнтрах. Урачы выявілі ў хлопчыка эпілепсію з частымі прыпадкамі, парушэннем псіхамаўленчага і маторнага развіцця. За перыяд пасля ўзнікнення хваробы Ваню прыйшлося прымаць цяжкія медыкаменты: больш за дзевяць прэпаратаў.

Лекі даводзілася набываць у Еўропе і Расіі.

– А прычыны ўзнікнення хваробы высветлілі?

– *У Мінску патлумачылі, што хвароба выклікана сукупнасцю фактараў. Мы прайшлі вялікі шлях: ад жаху да прыняцця сітуацыі. Можна вінаваціць сябе або кагосьці, а можна шукаць выйсце. Страшны дыягназ не выключае магчымасці адчуваць шчасце. Мы вельмі любім сына. І стараемся напоўніць яго дзень максімальна радаснымі падзеямі: цацкі, купанне, танцы, песні, маленькія і вялікія падарожжы, чытанне кніжак і многае іншае.*

Каля паўгода ў Вані на фоне гарманальнай тэрапіі назіралася рэмісія (паслабленне сімптомаў хваробы). З'явілася надзея на поўнае аднаўленне, але летам прыступ адбыўся зноў.

– *Я вельмі ўдзячна нашым урачам і нікога не хачу пакрыўдзіць,* – кажа Юлія Анішчанка. – *Але ў Іспаніі больш магчымасцяў абследаваць майго сына. Будзе разгледжана магчымасць прыёму новых медыкаментаў, якія з'явіліся ў Еўропе за апошні год, ці хірургічнага лячэння.*

– Колькі каштуе лячэнне ў Іспаніі?

– *Папярэдні кошт нам выстаўлены на 14,33 тысячы еўра. Плюс віза, дарожныя выдаткі, арэнда жылля і гэтак далей. У Барселоне неабходна быць два тыдні, з якіх сем дзён – абследаванне ў стацыянары. Потым тыдзень рыхтуюцца рэкамендацыі ўрача.*

Пра клініку мы даведаліся яшчэ вясной, калі была рэмісія. І да апошняга спадзяваліся, што ўсё пройдзе, таму нікуды ехаць не збіраліся. Але сітуацыя змянілася. Лячэнне за мяжой, якое дазволіць сыну жыць без болю, нам неабходна. Таму спадзяёмся, што ўдасца сабраць патрэбную суму!

Раман ВАСЮКОВІЧ.

ДА ВЕДАМА

Падтрымаць Ваню Анішчанку з Наваполацка можа любы жадаючы

Распачаты збор грашовых сродкаў на лячэнне, рэабілітацыю і куплю медыкаментаў.

Дабрачынныя рахункі адкрыты ў філіяле 214 ААТ «АСБ Беларусбанк» – г.Наваполацк, вул.Дружбы, 4; УНП 300231837; МФА AKBBBY21214:

– беларускія рублі – транзітны рахунак BY27AKBB38193821006052100000 на дабрачынны рахунак BY70AKBB31340000055612120214 у філіяле 214 / Аперацыйная служба, дата заканчэння дзеяння дагавора дабрачыннага рахунку 2022/07/31;

– долары ЗША – транзітны рахунак BY31AKBB38193821214082100000 на дабрачынны рахунак BY55AKBB31340000055622120214 у філіяле 214 / Аперацыйная служба, дата заканчэння дзеяння дагавора дабрачыннага рахунку 2022/07/31;

– еўра – транзітны рахунак BY31AKBB38193821214082100000 на дабрачынны рахунак BY25AKBB31340000055642120214 у філіяле 214 / Аперацыйная служба, дата заканчэння дзеяння дагавора дабрачыннага рахунку 2022/07/31;

– расійскія рублі – транзітны рахунак BY31AKBB38193821214082100000 на дабрачынны рахунак BY40AKBB31340000055632120214 у філіяле 214 / Аперацыйная служба, дата заканчэння дзеяння дагавора дабрачыннага рахунку 2022/07/31.

Прызначэнне плацяжу: для залічэння на дабрачынны рахунак на імя Анішчанка Юліі Уладзіміраўны для лячэння, рэабілітацыі і куплі медыкаментаў для Анішчанкі Івана Сяргеевіча.

Ажыццявіць дабрачынны плацеж можна як ва ўстановах банка, так і з дапамогай паслугі «Адвольны плацеж (плацеж па рэквізітах)» у інфакіёсках "Інтэрнэт-банкінгу" і "М-банкінгу".

Проста папоўніць баланс МТС: (+3753) 3691-13-65.

Дадатковая інфармацыя аб атрымальніку сродкаў: **(+37529) 711-48-98.**

УЧЕНЫЕ РЕКОМЕНДУЮТ

Почему кочаны не завязываются

Летом на капусте я обнаружил гусениц длиной около 1 см, по цвету – зеленые, очень подвижные. Побеспокоил их – начали быстро извиваться и падать с листьев, повисая на паутине. Знакомые говорят, что это гусеницы капустной моли. Они проникают в сердечко растений и поедают верхушечную почку – кочан не завязывается.

Что нужно делать, чтобы их не было на моем участке?

Антон ВАХИРЕВ.

г.Лиозно.

Предлагаем профилактические и защитные меры:

1.Осенью и ранней весной уничтожьте все сорняки и растительные остатки, на которых могут зимовать куколки моли. Обязательно перекапывайте почву.

2.При появлении первых гусениц проведите 2–3 обработки растений настоями полыни или ботвы картофеля.

3.При высокой численности гусениц постарайтесь провести 2-кратное опрыскивание одним из следующих биопрепаратов: битоксибациллин (40–50 г на 10 л воды), дендробациллин (20–30 г на 10 л воды), лепидоцид (20–30 г на 10 л воды).

4.Если численность вредителей нарастает и вы можете потерять урожай, не остается ничего другого, как применить 1–2 из следующих инсектицидов: кинмикс (2,5 мл на 10 л воды), биорин (10 мл на 10 л воды), фас (5 г на 10 л воды), суми-альфа (норма та же), фьюри (1 мл на 10 л воды), зета (1 таблетка на 10 л воды), Инта-Вир (норма та же). Препараты фьюри, зета и Инта-Вир можно использовать два раза за сезон, остальные – только однократно. Пожалуйста, запомните: все эти препараты можно применять только на капусте. На репе, брюкве и редисе вообще все химические обработки исключаются.

ОГОРЧАЕМСЯ НЕУДАЧЕЙ

Язвочки на огурцах

Огурцы выращиваю в теплице. Казалось бы, урожаем я должна быть довольна, но не тут-то было: на плодах появляются язвочки бурого цвета с выделением жидкости. Такие огурцы непригодны к употреблению. Есть подозрение, что это бурая пятнистость. Так ли это? Что делать?

Зинаида ВАСИЛЬЧЕНКО.

г.Борисов.

Вы не ошиблись. Действительно, это оливковая, то есть бурая, пятнистость плодов. Она появляется при поливе холодной водой, высокой влажности воздуха и частом снижении температуры днем и ночью до 10–13 градусов.

Меры борьбы следующие. При первых признаках заболевания необходимо прекратить поливы сроком на 5–6 дней, проводить в теплые дни проветривание, то есть открыть все форточки, двери или с грядки снять пленку. В прохладный же период, наоборот, дополнительно закрыть, чтобы поднять температуру в зоне растений днем до 20–25°С, а ночью хотя бы до 18–20°С.

Плоды и растения обрабатывают 1%-ным раствором бордоской жидкости или раствором поликарбацина, хлорокиси меди (на 10 л воды 1 ст. ложка поликарбацина или хлорокиси меди, к любому раствору добавляют 1 ст. ложку жидкого мыла). Опрыскивают растения два раза с интервалом 5–6 дней, до 11 часов в теплую погоду, только из опрыскивателя, а не из лейки и не веничком. Сразу после опрыскивания растения подсушивают – в теплое время открывают с одной стороны форточки.

ДЕЛИМСЯ ОПЫТОМ

Лето подходит к концу, а работы хоть отбавляй

В августе я не ослабляю внимания к колорадскому жуку, систематически собирая его личинки на картофеле. Иногда на листьях картофеля вижу бледную каемку, которая постепенно буреет, – признак нехватки калия. Это часто случается на свежеизвесткованных участках. В таком случае подкармливаю растения картофеля золой (1 стакан на погонный метр) или сернокислым калием 20–30 г на ту же площадь. За 7–10 дней до уборки скашиваю ботву картофеля, это способствует созреванию клубней и утолщению кожуры.

Для лучшего созревания лука и чеснока прекращаю поливы, а если постоянно идет дождь, сооружаю над грядкой с луком и чесноком крышу, поставив предварительно дуги и накинув пленку. Пленку до земли не опускаю, а закрепляю так, чтобы снизу проветривалось.

Яровой чеснок только начинает набирать силу, продолжаю его поливать, подкармливать комплексными удобрениями. Из простых удобрений использую калимагнезию и суперфосфат по 1 столовой ложке на 1 кв. метр.

По мере уборки всех овощных культур собираю ботву и закладываю в компостную кучу. Ботву от больных растений закладываю в отдельный компост. Большое количество растительных остатков, разбросанных по участку, особенно после картофеля, способствует размножению мышей. Поэтому в конце августа перелопачиваю компостную кучу, удаляю с ее поверхности сорняки.

Вячеслав СУББОТКА, садовод-любитель.

г.Миоры.

СЕМЕЙНАЯ ФЕРМА

Нутрии любят свежий воздух и воду

Хочу купить парочку нутрий. Да вот проблема: не знаю, где и как их надо содержать?

Михаил БУШИЛО. *Браславский район.*

Летом нутрий лучше всего держать на свежем воздухе. Если есть возможность купаться и доступна тень, животные хорошо переносят жару до 35–40°С.

Нутрий можно выращивать и без воды, но для получения более качественных шкурок за месяц до убоя надо дать животным возможность мыться и приводить в порядок волосяной покров.

В зависимости от метода случки выбирают и способ содержания нутрий. Животных содержат в клетках, загонах, вольерах. Клетки и загоны делают из сетки, дерева, металла (чтобы животные не грызли деревянные части, их обивают жестью). Старших самок лучше содержать и случать индивидуально. Для гнезда в клетке нутрии нужно 0,5–0,7 $м^2$, для движения – 1,2–1,4 $м^2$.

При групповом содержании в одну клетку помещают проверенного самца и 3–4 самки, которые там же могут рожать и выкармливать малышей. Желательно устанавливать в клетке коробки для гнезда каждому животному. Для молодой самки нужно 0,5 кв. м площади, для взрослой – 2–3 кв. метра.

Пол загона должен быть покрыт асфальтом или бетоном, чтобы легче было его убирать. У задней стенки размещают деревянную возвышенность с гнездовыми коробками. Посуду для корма и воды размещают на бетонном полу.

При наружном содержании можно комплектовать более крупные группы нутрий. Загон располагают вблизи бассейна или помещают в него ванночки для купания. Надо следить, чтобы животные, роя норы, не могли вырваться на свободу. Чтобы предотвратить это, нижнюю часть стены зарывают на глубину 30–40 см под углом. В крупных группах обычно держат молодых нутрий; при этом нужно следить за их совместимостью. Агрессивных животных следует изолировать.

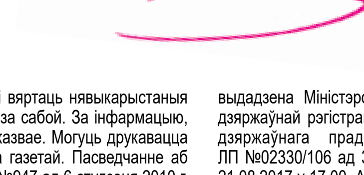
Раздел ведет агрономом Федор ВЕРАВОЙША.

Адрас рэдакцыі: 220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а. Прыёмная: тэл./факс (017) 328-68-71. Рэкламны аддзел (017) 328-66-09.

nvonlineinfo@gmail.com http://www.nv-online.info

Падпісныя індэксы:
63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ

9 772071 964000 17066

Паколькі ў рэдакцыі няма магчымасці рэцэнзаваць і вяртаць нявыкарыстаныя матэрыялы, яна пакідае права ўступаць у перапіску за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Надрукавана ў друкарні дзяржаўнага прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Падпісана ў друк 21.08.2017 у 17.00. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 24 103 экз. Заказ № 2898.